

เพศภาวะและเส้นทางสู่เรือนจำ: การศึกษาเรื่องเล่าของผู้ต้องขังหญิงและผู้ต้องขังชายคดียาเสพติดในประเทศไทย

เพศภาวะและเส้นทางสู่เรือนจำ:

การศึกษาเรื่องเล่าของผู้ต้องขังหญิงและผู้ต้องขังชาย
คดียาเสพติดในประเทศไทย

รายงานเรื่องเพศภาวะและเส้นทางสู่เรือนจำ:

การศึกษาเรื่องเล่าของผู้ต้องขังหญิงและผู้ต้องขังชายคดียาเสพติดในประเทศไทย

เขียนโดย ชลธิช ชื่นอุระ และซาแมนต้า เจฟฟรีย์

จัดพิมพ์โดย สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน) ตุลาคม 2561

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน)

อาคารจีทีเอฟ วิทยุ อาคารบี ชั้น 15 -16 ถนนวิทยุ

แขวงลุมพินี เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

โทรศัพท์: 02-118-9400

โทรสาร: 02-118-9425, 26

เว็บไซต์: www.tijthailand.org

เกี่ยวกับสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน)

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน) หรือ Thailand Institute of Justice (TIJ) จัดตั้งขึ้นเมื่อพ.ศ. 2554 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศด้านการวิจัยและการพัฒนากระบวนการยุติธรรม ในด้านการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา และเชื่อมโยงแนวคิดตามหลักสากลสู่การปฏิบัติในระดับประเทศ และในภูมิภาคอาเซียน

ภารกิจสำคัญของ TIJ ประการหนึ่ง คือการส่งเสริมให้เกิดการอนุวัติ “ข้อกำหนดกรุงเทพ” หรือข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงและมาตรการที่ไม่ใช่การคุมขังสำหรับผู้กระทำความผิดหญิง (UN Bangkok Rules) รวมถึงส่งเสริมมาตรฐานสหประชาชาติอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะด้านเด็กและสตรีในกระบวนการยุติธรรม

สารบัญ

บทนำ	1
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	3
วิธีการวิจัย	9
ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ต้องขัง	11
ประสบการณ์วัยเด็ก	12
ประสบการณ์ช่วงวัยผู้ใหญ่	13
ประวัติอาชญากรรมและการใช้สารเสพติด	13
คติความผิดและโทษ	14
ประสบการณ์ในกระบวนการยุติธรรม	15
เส้นทางสู่เรือนจำ	17
1. ประสบการณ์ที่เลวร้ายในวัยเด็ก	18
2. การคบหาสมาคมกับเพื่อนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน	22
3. การกระตุ้นเร้าทางเศรษฐกิจ	25
4. ความไร้เดียงสาและการถูกหลอกลวง	28
5. ความเคราะห์ร้าย	30
6. การแสดงอำนาจความเป็นชาย	31
บทสรุปและการวิเคราะห์	33
บรรณานุกรม	39

บทนำ

ประเทศไทยมีจำนวนประชากรผู้ต้องขังสูงที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยประชากรผู้ต้องขังในประเทศไทยเพิ่มจำนวนสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1990 (Jeffries and Chuenurah 2016) เหตุผลประการสำคัญที่ถูกกล่าวอ้างในการอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าว คือการที่รัฐบาลประกาศนโยบาย “สงครามยาเสพติด” ซึ่งมีการกำหนดโทษที่รุนแรงต่อผู้กระทำผิด อย่างไรก็ตาม นโยบายดังกล่าวมีผลกระทบต่อผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย โดยพิจารณาได้จากหลักฐานทางสถิติที่แสดงให้เห็นว่า สัดส่วนของผู้ต้องขังหญิงคดียาเสพติด นั้นสูงกว่าผู้ต้องขังชาย (Havanon et al., 2012a; Havanon et al., 2012b; Jeffries, 2014; Jeffries and Chuenurah 2016)

การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ต้องขังหญิงเป็นสถานการณ์ที่หลายประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญ และเป็นประเด็นที่นักวิชาการด้านอาชญาวิทยาเริ่มให้ความสนใจ โดยข้อกำหนดสหประชาชาติ ว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงและ มาตรการที่มีโทษการคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิง (ข้อกำหนดกรุงเทพ) ซึ่งรับรองโดยสมัชชาสหประชาชาติในปี ค.ศ. 2010 กำหนดให้ประเทศต่างๆ ส่งเสริมการศึกษาวิจัยเพื่อยกระดับความเข้าใจเกี่ยวกับเหตุผล ที่มา และสถานการณ์ที่นำไปสู่ การกระทำผิดของผู้หญิง เพื่อประโยชน์ในการยกระดับกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความต้องการทางเพศภาวะ

ที่ผ่านมางานวิจัยแนวสตรีนิยมในศาสตร์อาชญาวิทยาตะวันตกเกี่ยวกับเส้นทางชีวิต ที่นำไปสู่การจำคุกของผู้ต้องขังหญิงเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม การศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบระหว่างเส้นทางสู่เรือนจำของผู้ต้องขังหญิงและผู้ต้องขังชายยังคงมีอยู่อย่างจำกัด และแทบไม่มีอยู่เลยนอกเหนือบริบทโลกตะวันตก ในการศึกษาวิจัยฉบับนี้ ผู้เขียนได้วิเคราะห์

เรื่องเล่าชีวิตของผู้หญิงและผู้ชายที่ต้องโทษคดียาเสพติดในเรือนจำไทย เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ที่นำพาผู้กระทำผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา เนื่องด้วยประเทศไทยเป็นประเทศที่มีประชากรผู้ต้องขังสูงสุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีอัตราการจำคุกผู้หญิงสูงสุดในภูมิภาค และมีการเพิ่มตัวของจำนวนผู้ต้องขังอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลจากการประกาศนโยบาย “สงครามยาเสพติด” ดังนั้น การทำความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิหลัง ที่มา และปัจจัยต่างๆ ที่หลอมรวมเป็นเส้นทางสู่เรือนจำของผู้ต้องขังหญิงและชายในคดียาเสพติด จึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อการกำหนดนโยบายอาญาในอนาคต

ในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์จากเรื่องเล่า (narrative analysis) ที่ได้จากการสัมภาษณ์ประวัติชีวิตผู้ต้องขัง ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ต้องขังรวม 34 ราย เรือนจำ และทัณฑสถาน 8 แห่ง ทั่วประเทศไทย โดยผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์ทุกคนเป็นผู้ต้องขังคดีเสร็จเด็ดขาดในฐานความผิดยาเสพติด และประกอบด้วยเพศหญิง 18 ราย และเพศชาย 16 ราย

กล่าวโดยสรุปแล้ว งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าปัจจัยทางเพศภาวะมีผลต่อการกระทำผิดของผู้ชายและผู้หญิง โดยเหตุผลการกระทำผิดของผู้หญิงและผู้ชายมีทั้งความคล้ายคลึงและความแตกต่างกัน แต่แก่นสำคัญหรือปัจจัยหลักที่นำไปสู่การกระทำผิดของผู้หญิงและผู้ชาย ได้แก่ 1) ประสบการณ์ที่เลวร้ายในวัยเด็ก 2) การคบหาสมาคมกับเพื่อนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน 3) การกระตุนเร้าทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ ปัจจัยที่มีผลเฉพาะสำหรับผู้กระทำผิดหญิง คือ ความไร้เดียงสาและการถูกหลอกลวง ในขณะที่ปัจจัยที่มีผลเฉพาะสำหรับผู้กระทำผิดชาย ได้แก่ ความเคราะห์ร้าย และการแสดงอำนาจความเป็นชาย

การศึกษานี้มุ่งหวังที่จะยกระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทการจำคุกผู้กระทำผิดคดียาเสพติดในประเทศไทย ในมิติการเปรียบเทียบเรื่องราวและประสบการณ์ของผู้หญิงและผู้ชายในการเข้าสู่เส้นทางการกระทำผิด และโดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายทางอาญาที่เหมาะสม และสะท้อนถึงภูมิหลังที่มา และเหตุปัจจัยต่างๆ ที่นำไปสู่การกระทำผิดคดียาเสพติดในประเทศไทยต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในช่วงต้นยุค 1990 สืบเนื่องจากอิทธิพลของงานวิจัยโดย Kathleen Daly (1994) เหล่านักอาชญาวิทยาแนวสตรีนิยมในโลกตะวันตกเริ่มหันมาให้ความสนใจกับการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับที่มาและเส้นทางสู่การกระทำความผิดของผู้หญิง (women's pathways to criminalization) มากขึ้น โดยการศึกษาวิจัยลักษณะนี้อาศัยการวิเคราะห์เรื่องราวทั้งชีวิตของผู้กระทำความผิดหญิง (Bloom et.al., 2004: 37) และนำการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับประวัติชีวิตบุคคลมาใช้ เพื่อทำความเข้าใจประสบการณ์และสถานการณ์ที่นำไปให้ผู้หญิงเข้ามาอยู่ในกระบวนการยุติธรรม (Wattanaporn and Holtfreter, 2014)

นักอาชญาวิทยาแนวสตรีนิยมในโลกตะวันตกมักนำเสนอเหตุผลการกระทำความผิดของผู้หญิงบนพื้นฐานของความเอาตัวรอด (survival) ประกอบกับสาเหตุอื่นๆ ที่มักมีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกัน อาทิ ความเครียดในวัยเด็ก การถูกกระทำรุนแรงในวัยผู้ใหญ่ ปัญหาทางจิต การติดสุราหรือยาเสพติด การขาดโอกาสทางเศรษฐกิจ การถูกควบคุมโดยเพศชาย ความรับผิดชอบในการดูแลครอบครัว (Bradley and Davino, 2002; Daly, 1994; Lynch et al., 2012; Salisbury and Van Voorhis, 2009; Simpson et al., 2008; Stalans, 2009; White 2007; Owen, et.al., 2017: 24-36)

งานวิจัยที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่า แม้ว่าผู้กระทำความผิดชายจะเผชิญกับสถานการณ์ลักษณะเดียวกันนี้ก่อนเข้ามาอยู่ในเรือนจำ แต่สถานการณ์ที่ผู้หญิงประสบมักหนักหนาและมีความรุนแรงในระดับที่สูงกว่าสิ่งที่ผู้ชายพบเจอ (Hasley, 2008; Stalans, 2009; Owen, et.al, 2017: 24-36) นอกจากนี้ เป็นที่ทราบกันดีว่าบรรทัดฐานหญิงชาย (gendered norm) ให้ความสำคัญกับวิธีการและรูปแบบของการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการสร้างความสัมพันธ์กับ

ผู้ครอบงำของเพศหญิง ดังนั้น การกระทำคามผิดของผู้หญิงโดยมากจึงเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับครอบครัวและคู่ครอง มากกว่ากรณีความผิดของผู้ชาย ตัวอย่างที่ชัดเจนในกรณีนี้คือ การที่ผู้หญิงจำนวนหนึ่งต้องเข้ามาอยู่ในเรือนจำเพราะตอบโต้คู่ครองคนรักที่ก่อความรุนแรงในครอบครัว (Stalans, 2009)

การศึกษาวิจัยโดย Kathleen Daly ในปี ค.ศ. 1994 เป็นงานวิจัยชิ้นแรกของโลกที่มุ่งทำความเข้าใจและเปรียบเทียบวิถีชีวิตที่นำผู้ต้องขังหญิงและผู้ต้องขังชายเข้าสู่การกระทำ ความผิดอาญา โดยได้ศึกษาเรื่องราวชีวิตของผู้ต้องขังหญิง 40 คน และผู้ต้องขังชาย 40 คน จากเอกสารของศาล (Daly, 1994: 46-58) โดย Daly วิเคราะห์เส้นทางสู่เรือนจำของผู้ต้องขังหญิง (women's pathways to imprisonment) ได้ จำนวน 5 ลักษณะ ดังนี้

- 1) *กลุ่มผู้หญิงที่เคยเป็นผู้ถูกกระทำ (Harmed and Harming Women)* ซึ่งถูกทอดทิ้ง หรือถูกทำร้ายทางร่างกายหรือทางเพศในช่วงวัยเด็ก ต่อมาเติบโตขึ้นเป็นเด็กวัยรุ่นที่มีปัญหา และติดยาเสพติด ผู้หญิงกลุ่มนี้เรียนรู้และนำเอาประสบการณ์ในฐานะผู้ถูกกระทำ ไปใช้ในการทำร้ายผู้อื่น และในท้ายที่สุดผู้หญิงกลุ่มนี้ได้กระทำความผิดเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
- 2) *กลุ่มผู้หญิงที่ใช้ชีวิตบนท้องถนน (Street Women)* ผู้หญิงกลุ่มนี้ถูกผลักไสหรือหนีออกจากครอบครัวที่มีปัญหา และหันเหเข้าหาความสนุกและตื่นเต้นของชีวิตบนท้องถนน พวกเขาสร้างปัญหาเล็กๆ น้อยๆ อาทิ ใช้จ่ายยาเสพติด ขยายบริการทางเพศ ลักขโมย ขยายยาเสพติด เพื่อนำเงินมาใช้เสพยา ผู้หญิงกลุ่มนี้จึงมักมีประวัติอาชญากรที่ยืดยาว และการกระทำคามผิดของผู้หญิงกลุ่มนี้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการหาเงินมาใช้เลี้ยงปากท้องขณะใช้ชีวิตบนท้องถนน
- 3) *กลุ่มผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงในครอบครัว (Battered Women)* คือกลุ่มที่พบเจอกับความรุนแรงในช่วงวัยผู้ใหญ่ และถูกควบคุมการใช้ชีวิตโดยคู่ครอง พวกเขาไม่มีหรือคนรักที่กระทำรุนแรงในครอบครัว และความผิดของผู้หญิงในกลุ่มนี้เกี่ยวข้องโดยตรงกับความสัมพันธ์กับคู่ครอง

4) กลุ่มผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด (*Drug Connected Women*) คือกลุ่มผู้หญิงที่กระทำความผิดคดียาเสพติด โดยมีสาเหตุมาจากผู้ชายในชีวิตของพวกเธอ อาทิ คนรัก สามี สมาชิกครอบครัว เป็นต้น

5) กลุ่มผู้หญิงอื่นๆ (*Other*) ซึ่งไม่ปรากฏว่ามีปัญหาติดยาเสพติดหรือปัญหาทางจิต พวกเธอไม่มีประวัติการถูกจับหรือถูกจำคุก การกระทำความผิดของผู้หญิงกลุ่มนี้เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจหรือความอยากมีอยากได้ในเวลาต่อมา มีนักวิชาการหลายท่านเรียกกลุ่มนี้ว่า “กลุ่มผู้หญิงที่ถูกกระตุ้นเร้าทางเศรษฐกิจ” (Simpson, et.al, 2008: 85-86; Wattanapom and Holtfreter 2014: 3-4)

ข้อค้นพบของ Daly ชี้ให้เห็นว่า เส้นทางสู่เรือนจำของผู้ต้องขังหญิงแม้จะมีความคล้ายคลึงกับเส้นทางชีวิตของผู้ต้องขังชายอยู่บ้าง (ในข้อที่ 1 – 2 และ 4) แต่ก็ไม่สามารถใช้อธิบายวิถีการกระทำผิดของผู้ชายได้ทั้งหมด Daly ค้นพบว่า ผู้ต้องขังชายกว่า 14 รายในการศึกษาวิจัย (หรือ 35%) มีเส้นทางการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าความเป็นชาย (*masculinity*) โดยสามารถแยกย่อยได้ 3 กลุ่มคือ 1. กลุ่มผู้ชายที่มีพฤติกรรมรุนแรง (*explosively violent men*) ที่ใช้ความรุนแรงในการควบคุมหรือแสดงอำนาจเหนือผู้อื่น 2. กลุ่มผู้ชายเคราะห์ร้าย (*bad luck men*) ที่บังเอิญอยู่ผิดที่ผิดเวลา หรือโดนกลั่นแกล้งโดยผู้ชายคนอื่น 3. กลุ่มผู้ชายชอบความท้าทาย (*masculine gaming*) ที่กระทำความผิดเพื่อแสดงอำนาจความเป็นชาย และเพื่อสร้างการยอมรับ (Daly, 1994: 68).

นับตั้งแต่ผลงานของ Daly ในปี ค.ศ. 1994 งานวิจัยในลักษณะเปรียบเทียบวิถีทางสู่การกระทำความผิดของผู้หญิงและผู้ชายยังคงมีอยู่อย่างจำกัด และมักเป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Byrne and Trew, 2008; Gueta and Chen, 2016; Jones, et.al., 2014) อีกทั้งหากพิจารณาออกบริบทประเทศตะวันตกแล้ว การวิจัยเชิงเปรียบเทียบลักษณะนี้ยังไม่มีปรากฏอยู่เลย ในขณะที่งานวิจัยเกี่ยวกับเส้นทางการกระทำความผิดเฉพาะเพศหญิงนั้น เริ่มมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น (Kim et al. 2007; Berko et al. 2010; Cherukuri et.al., 2009; Artz, et.al., 2012; Havon et al. 2012a; Havon et.al. 2012b; Khalid and Khan 2013; Shen 2015 Shechory et.al. 2011; Maghsoudi et.al., 2017)

Shechory et al, (2011) ศึกษาชีวิตผู้ต้องขังหญิง 60 ราย เพื่อทำความเข้าใจเส้นทางสู่เรือนจำในกลุ่มผู้กระทำผิดหญิงคดียาเสพติด คดีความรุนแรง และคดีฉ้อโกง โดยพบว่าวิถีชีวิตของผู้กระทำผิดในแต่ละกลุ่มประเภทคดีมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ผู้กระทำผิดหญิงคดียาเสพติดมักมีช่วงชีวิตที่ปัญหามากกว่าผู้ต้องขังในคดีอื่นๆ อาทิ การถูกทำร้ายในวัยเด็ก การใช้ยาเสพติด และความขัดแย้งภายในครอบครัว นอกจากนี้ ปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการกระทำผิดคดียาเสพติด ยังรวมถึงการยุ่งเกี่ยวกับเพื่อนที่เกเร

Havanon et al, (2012a) ศึกษาเรื่องเล่าชีวิตของผู้ต้องขังหญิงหลากหลายคดีความผิดในประเทศไทย ที่มีกำหนดโทษตั้งแต่ 2-3 เดือน จนถึง 20 ปี โดยใช้วิธีการ “พูดคุย” และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ต้องขังหญิง 25 ราย ที่มีคุณสมบัติดังนี้ 1. คลอดและเลี้ยงลูกในเรือนจำ 2. เข้ามาอยู่ในเรือนจำในช่วงที่ยังอายุน้อย 3. สามารถเริ่มต้นชีวิตในเรือนจำได้ 4. ระหว่างที่อยู่ในเรือนจำยังสามารถรักษาความสัมพันธ์กับครอบครัวได้ และ 5. ถูกกระทำรุนแรงทางร่างกายหรือจิตใจโดยสามี และเคยฆ่าหรือพยายามฆ่าสามี (Havanon et al, 2012a: 25) แม้จะไม่ได้ระบุอย่างชัดเจนว่าถึงวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างและประเด็นที่ใช้ในการพูดคุยกับผู้ต้องขัง ผลการศึกษาวิจัยนี้ชี้แนะว่า การถูกกระทำรุนแรงในครอบครัวคือตัวบ่งชี้หนึ่งที่น่าไปสู่การที่ผู้หญิงฆ่าหรือพยายามฆ่าสามี แต่ในคดียาเสพติดหรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อการลงมือทำผิดคือความอยากมีอยากได้ในทรัพย์สินเงินทอง นอกจากนี้ในบางกรณีคดีความผิดยาเสพติดเกิดขึ้นเพราะผู้หญิงไปข้องเกี่ยวกับผู้ชายที่ใช้หรือขายยาเสพติดโดยที่ตนไม่รู้ หรือถูกหลอกให้กระทำความผิดด้วยความอ่อนต่อโลก และเมื่อผู้หญิงเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมแล้ว ก็มักจะเผชิญกับปัญหาคอร์รัปชัน ความไม่ยุติธรรม และการกระทำที่ไม่เหมาะสมในชั้นตำรวจ ตลอดจนการขาดทนายความที่มีความสามารถคอยให้ความช่วยเหลือในชั้นศาล ซึ่งส่งผลต่อการติดคุกของผู้กระทำผิดหญิง

ต่อเนื่องจากการศึกษาวิจัยดังกล่าว Havanon et al.'s (2012b) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับประวัติชีวิตของผู้กระทำผิดหญิงคดียาเสพติดจำนวน 10 คน และอธิบายว่าลักษณะการกระทำความผิดของผู้หญิงนั้น มักมีความรุนแรงน้อยและเกิดขึ้นในบริบทที่นอกเหนือจากความควบคุมของพวกเธอ เช่นเดียวกับข้อค้นพบของ Daly เกี่ยวกับ กลุ่มผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด (Drug Connected Women) โดย Havanon et al.'s (2012b) ชี้แนะว่า ผู้หญิงมักเข้ามาอยู่ในกระบวนการยุติธรรมด้วยผลพวงจากการข้องเกี่ยวกับผู้ชายที่ค้ายาเสพติด หรือถูกจับในกระบวนการล่อซื้อของตำรวจที่ตั้งใจจะจับกุมผู้ชายที่เป็นคู่ครองหรือคนรักของพวกเธอ

ผู้หญิงบางคนอาจถูกจับโดยไม่รู้ตัวในฐานะผู้สนับสนุนการกระทำผิดของคนรัก แม้ว่าพวกเขาจะ 모르ถึงการทำผิดกฎหมายนั้นเลยก็ได้ อย่างไรก็ตาม แม้การศึกษาวิจัยของ Havanon et.al, (2012a) จะมีความสำคัญอย่างมากในการทำความเข้าใจความยุติธรรมที่ผู้หญิงเผชิญ ในกระบวนการยุติธรรมไทย งานวิจัยดังกล่าวอาจมีข้อจำกัดในแง่การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง และไม่ครอบคลุมถึงการศึกษาเปรียบเทียบการกระทำผิดของผู้ชาย

เนื่องจากการศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบเกี่ยวกับสถานการณ์ที่นำผู้หญิงและผู้ชายสู่การต้องโทษจำคุกที่ปัจจุบันมีอยู่อย่างจำกัดในประเทศตะวันตก และไม่มีปรากฏอยู่เลย ในบริบทของประเทศไทย งานวิจัยชิ้นนี้จึงมุ่งนำเสนอข้อมูลดังกล่าวโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อทำความเข้าใจในเรื่องราวความผิดและสถานการณ์ชีวิตก่อนเข้าสู่เรือนจำของผู้ต้องขังคดียาเสพติด

วิธีการวิจัย

ในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์จากเรื่องเล่า (narrative analysis) ที่ได้จากการสัมภาษณ์ประวัติชีวิตผู้ต้องขัง ซึ่งเป็นวิธีการวิจัยที่ใช้โดยทั่วไปในการศึกษาวิจัยแนวสตรีนิยม เพื่อทำความเข้าใจเส้นทางและประสบการณ์ชีวิตของผู้หญิง (feminist pathways approach) ทั้งนี้ เรื่องเล่าเป็นผลผลิตของกระบวนการทางสังคม ที่ถูกสร้างขึ้นโดยผู้คนภายใต้บริบททางสังคม ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของสถานที่นั้นๆ เรื่องเล่าจึงเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดข้อมูลความจริงทางสังคมที่สะท้อนโดยผู้คนในพื้นที่แห่งนั้น ออกสู่คนภายนอก (Lynch et al., 2012)

ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ต้องขังโดยข้อคำถามปลายเปิด ซึ่งครอบคลุมประเด็นการสนทนาที่กว้างขวาง เพราะวิธีการลักษณะนี้เอื้อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์บรรยายเหตุการณ์สำคัญในชีวิต และวิเคราะห์ถึงความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตกับการกระทำที่ความผิดได้ โดยหัวข้อหลักในการสนทนาประกอบด้วย

1. ความสัมพันธ์กับครอบครัวในวัยเด็ก มิตรภาพ การตกเป็นเหยื่อ และประสบการณ์อื่นๆ
2. ความสัมพันธ์กับครอบครัวในวัยผู้ใหญ่ รวมถึงความสัมพันธ์กับคู่ครอง มิตรภาพ การตกเป็นเหยื่อ และประสบการณ์อื่นๆ
3. การศึกษา การจ้างงาน สถานะทางเศรษฐกิจ
4. ประวัติพฤติกรรมเบี่ยงเบนและการกระทำผิดในอดีต
5. ประวัติสุขภาพกายและสุขภาพจิต รวมถึงการใช้สารเสพติด
6. สถานการณ์การกระทำผิด
7. ประสบการณ์ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ในการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ต้องขังรวม 34 ราย ประกอบด้วยเพศหญิง 18 ราย และเพศชาย 16 ราย โดยผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์ทุกคนเป็นผู้ต้องขังคดีเสร็จเด็ดขาดในฐานความผิดยาเสพติด

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลในเรือนจำและทัณฑสถาน 8 แห่ง ซึ่งคัดเลือกจากเรือนจำ / ทัณฑสถานที่มีประชากรผู้ต้องขังหญิงและชายสูงสุดในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทย ได้แก่ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้ โดยผู้ต้องขังที่เข้าร่วมการสัมภาษณ์ทุกคนรับทราบถึงการศึกษานี้ผ่านทางเจ้าหน้าที่เรือนจำ ก่อนเริ่มการสนทนา ผู้วิจัยอธิบายด้วยวาจาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัย การเก็บข้อมูลเป็นความลับ การไม่เปิดเผยข้อมูลผู้ถูกสัมภาษณ์ และการสัมภาษณ์ที่เป็นไปโดยความสมัครใจของผู้ต้องขังเท่านั้น เพื่อให้แน่ใจว่าผู้ต้องขังเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษานี้เป็นอย่างดีและยินยอมเข้าร่วมในการสัมภาษณ์ ทั้งนี้ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ที่ปรากฏในรายงานฉบับนี้เป็นเพียงชื่อสมมติ และข้อมูลเล็กน้อยเกี่ยวกับเรื่องราวของผู้ต้องขังแต่ละคนอาจถูกปรับเปลี่ยนเพื่อประกันการไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่กระทบต่อการศึกษานี้ในภาพรวม

ข้อมูลทั่วไป เกี่ยวกับผู้ต้องขัง

การศึกษานี้ครอบคลุมผู้ต้องขังหญิงและ ชายจำนวนทั้งสิ้น 34 ราย โดยผู้เข้าร่วมการวิจัยส่วนมากมีอายุระหว่าง 20 ถึง 39 ปี ผู้ต้องขังชายร้อยละ 50 และผู้ต้องขังหญิงเกือบร้อยละ 30 มีการศึกษาต่ำกว่าระดับชั้นมัธยมศึกษา ก่อนการจำคุกผู้ต้องขังหญิงกว่าร้อยละ 50 ทำงานกับในกิจการของครอบครัว หรือทำงานในธุรกิจขายบริการทางเพศ นอกจากนี้ ผู้หญิงกว่าหนึ่งในสามมีอาชีพค้าขายยาเสพติดก่อนเข้ามาอยู่ในเรือนจำ เทียบกับร้อยละ 80 ในกลุ่มผู้ต้องขังชาย (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ต้องขัง

	ผู้หญิง		ผู้ชาย	
	N =18	%	N=16	%
อายุ				
ต่ำกว่า 20 ปี	1	6	0	0
20 – 29 ปี	5	28	4	25
30 – 39 ปี	9	50	7	44
40 – 49 ปี	3	17	4	25
50 ปี และสูงกว่านั้น	0	0	1	6
ระดับการศึกษา				
ต่ำกว่าระดับมัธยม	5	28	8	50
ระดับมัธยมต้น	6	33	1	6
จบชั้นมัธยมปลาย	7	39	4	25
ระดับมหาวิทยาลัย	0	0	3	19
ศาสนา				
พุทธ	13	72	16	100
คริสต์	2	11	0	0
อิสลาม	3	17	0	0

	N =18	%	N=16	%
การหาเลี้ยงชีพก่อนเข้าเรือนจำ				
ขายของข้างทาง	1	6	2	13
แรงงานรับจ้าง / โรงงาน	1	6	1	6
คู่ครองหรือครอบครัวหาเลี้ยง	2	11	0	0
ทำงานธุรกิจครอบครัว	5	28	0	0
ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการค้าบริการทางเพศ	4	22	0	0
โน้ตลับ (ดีเจ และคนเฝ้าประตู)	0	0	2	13
คนขับรถ	0	0	4	25
นักกีฬาอาชีพ	0	0	2	13
ทนายความ	0	0	1	6
ค้ายาเสพติด	5	29	13	81

ประสบการณ์วัยเด็ก

ประสบการณ์เลวร้ายในช่วงวัยเด็กเป็นสิ่งที่ทั้งผู้ต้องขังหญิงและผู้ต้องขังชายพบเจอ ไม่ว่าจะเป็นการพลัดพรากจากพ่อแม่ การถูกทำร้ายร่างกายและ/หรือถูกเหยียดหยามโดยคำพูด และการถูกทอดทิ้ง อย่างไรก็ตาม ผู้ชายมีแนวโน้มสูงกว่าที่จะเติบโตมาในครอบครัวที่มีรายได้น้อย พบเห็นและรับรู้ถึงการแพร่ระบาดของยาเสพติดหรืออาชญากรรมในชุมชน ต้องออกจากบ้านไปทำงานหาเลี้ยงครอบครัว มีพ่อแม่ที่ขายยาเสพติด ในขณะที่ผู้ต้องขังหญิงส่วนหนึ่งตั้งท้องในช่วงวัยรุ่น (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ประสบการณ์วัยเด็ก

	ผู้หญิง		ผู้ชาย	
	N =18	%	N=16	%
เติบโตในครอบครัวที่มีรายได้น้อย	5	28	8	50
แยกอาศัยกับพ่อแม่ (เนื่องจากพ่อแม่เสียชีวิต, หย่าร้าง หรือถูกทอดทิ้ง)	8	44	8	50
เริ่มทำงานตั้งแต่วัยเยาว์ (ตั้งแต่อายุต่ำกว่า 18 ปี) เนื่องจากมีความจำเป็นด้านการเงิน	4	22	8	50
มีบุตร	8	44	0	0
ตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัวตั้งแต่วัยเยาว์ เช่น การถูกทำร้ายร่างกาย และ/หรือ ทางวาจา รวมไปถึงการถูกละเลย และการพบเห็นพฤติกรรมความรุนแรงระหว่างพ่อและแม่	8	44	6	38
อาศัยในชุมชนที่มีปัญหาเสพติดหรืออาชญากรรม	7	39	10	63
พ่อแม่มีพฤติกรรมการใช้ยาเสพติด และ/หรือ มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน	2	11	5	31
กลุ่มเพื่อน และ/หรือ เพื่อน้อมมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน	12	67	10	63
คนสนิทมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน	6	33	1	6

ประสบการณ์ช่วงวัยผู้ใหญ่

ในช่วงชีวิตวัยผู้ใหญ่ ผู้ต้องขังหญิงมีแนวโน้มสูงกว่าผู้ต้องขังชายที่จะมีลูก เผชิญกับความไม่เชื่อสัจย์ของครอบครัวและถูกทอดทิ้งโดยแฟนหรือสามี แม้ว่าการคบหาสมาคมกับกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมเกเรนอกกลุ่มนอทางเกิดขึ้นทั้งกับผู้ต้องขังชายและหญิง ผู้ต้องขังหญิงมีแนวโน้มสูงกว่าที่จะเคยคบหากับคูครองคนรักที่มีพฤติกรรมนอกกลุ่มนอทาง โดยในงานวิจัยนี้พบว่า มีผู้หญิง 4 คน (หรือร้อยละ 22) เคยตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัว และ 1 คนเคยถูกข่มขืนโดยคนที่ไม่รู้จัก ในขณะที่ไม่มีผู้ต้องขังชายคนใดเคยประสบกับเหตุการณ์ลักษณะนี้ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ประสบการณ์ช่วงวัยผู้ใหญ่

	ผู้หญิง		ผู้ชาย	
	N =18	%	N=16	%
มีบุตร	15	83	6	38
ตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัว	4	22	0	0
ตกเป็นเหยื่อความรุนแรงทางเพศ (จากคนแปลกหน้า)	1	6	0	0
คูครองนอกใจ	5	28	1	6
ถูกคูครองทอดทิ้ง	4	22	1	6
กลุ่มเพื่อน และ/หรือ เพื่อน้องมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน	15	83	13	81
คนสนิทมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน	13	72	3	19

ประวัติอาชญากรรมและการใช้สารเสพติด

ผู้ต้องขังหญิงกว่าร้อยละ 50 และผู้ต้องขังชายร้อยละ 75 เคยมีพฤติกรรมติดยาเสพติด โดยกว่าครึ่งของผู้ต้องขังชายเริ่มเสพยาเสพติดในช่วงวัยรุ่น (อายุต่ำกว่า 18 ปี) ผู้ต้องขังทั้งหญิงและชายมักเริ่มต้นเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดโดยการชักชวนของเพื่อนหรือญาติพี่น้องที่อายุน้อยกว่า ทั้งนี้ ผู้หญิงมีแนวโน้มสูงกว่าที่จะยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดเพราะการแนะนำของแฟน นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้ต้องขังชายมีประวัติการถูกจับและจำคุกสูงกว่าผู้ต้องขังหญิง (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ประวัติอาชญากรรมและการใช้สารเสพติด

	ผู้หญิง		ผู้ชาย	
	N =18	%	N=16	%
ประวัติการใช้สารเสพติด				
เสพยาเสพติด	10	55	12	75
เริ่มเสพยาเสพติดตั้งแต่วัยรุ่น (อายุต่ำกว่า 18 ปี)	7	39	8	50
ทดลองเสพยาหรือเสพยาเสพติด ร่วมกับคูครอง/คนรัก	9	50	3	19

	N =18	%	N=16	%
ทดลองเสพหรือเสพยาเสพติดร่วม กับกลุ่มเพื่อนและ/หรือ รุ่นพี่	11	61	10	63
ประวัติอาชญากรรม				
มีประวัติการถูกจับกุม	6	33	9	56
มีประวัติการถูกจำคุก	5	28	6	38

คดีความผิดและโทษ

ในระหว่างการเก็บข้อมูลภายใต้การศึกษานี้ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 เป็นกฎหมายหลักในการกำหนดความผิดและโทษเกี่ยวกับยาเสพติดในประเทศไทย โดยการเสพ ครอบครอง จำหน่าย ครอบครองเพื่อจำหน่าย การผลิตและนำเข้า/ส่งออกยาเสพติดให้โทษ เป็นความผิดอาญาที่มีโทษทั้งปรับและจำคุก ซึ่งความร้ายแรงของคดีขึ้นอยู่กับลักษณะความผิดและประเภทของยาเสพติด

ในการศึกษาวิจัยนี้พบว่า ผู้ต้องขังที่เข้าร่วมในการสัมภาษณ์ทั้งหมดกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ในฐานะจำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย โดยเกือบทุกรายเกี่ยวข้องกับยาเสพติดประเภทเมตแอมเฟตตามีน (ยาบ้า) ซึ่งเป็นยาเสพติดประเภทที่ 1 ตามกฎหมายไทย นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้ต้องขังชายส่วนมากเป็นทั้งผู้เสพและผู้ขาย (กล่าวคือ จำหน่ายยาเสพติดเพื่อนำเงินมาซื้อยาเสพติดใช้) ในขณะที่ผู้หญิงมักเป็นผู้เสพเพียงอย่างเดียว แต่ถูกจับเนื่องจากมียาเสพติดไว้ในครอบครองในจำนวนเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดจึงถูกตัดสินว่ามีไว้เพื่อจำหน่าย ทั้งนี้ มีผู้ต้องขังหญิง 2 รายและผู้ต้องขังชาย 1 ราย ที่ถูกตัดสินว่าเป็นผู้ร่วมกระทำความผิดเพราะความเกี่ยวข้องกับเพื่อนที่ขายยาเสพติดด้วย โดยผู้ต้องขังทุกคนที่เข้าร่วมในการศึกษาวิจัยนี้ ได้รับโทษจำคุกระหว่าง 3 ปี ถึงประหารชีวิต (ตาราง 5)

ตารางที่ 5 คดีความผิดและโทษ

	ผู้หญิง		ผู้ชาย	
	N =18	%	N=16	%
ประเภทความผิดคดียาเสพติด				
ครอบครองเพื่อจำหน่าย	8	44	9	56
จำหน่าย	10	56	7	44
ลักษณะการกระทำผิด				
เสพ	4	22	1	6
เสพและขาย	6	33	8	50
ขาย	6	33	6	38
มีความเกี่ยวข้องกับผู้เสพและ/หรือผู้ขาย	2	11	1	6

	N =18	%	N=16	%
ประเภทของยาเสพติด				
ยาบ้า	17	94	15	94
กัญชา	1	6	0	0
ยาไอ	0	0	1	6
เบนโซโคโอะซีปีน (ยานอนหลับและคลายกังวลด้านจิตเวช)	0	0	1	6
ยาเค (เคตามีน)	0	0	1	6
ระยะเวลาการต้องโทษ				
น้อยกว่า 3 ปี	1	6	1	6
ตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป แต่ไม่เกิน 5 ปี	4	22	4	25
5 ถึง 7 ปี	6	33	4	25
8 ถึง 12 ปี	2	11	4	25
มากกว่า 25 ปี (รวมถึงโทษประหารชีวิต)	5	28	3	19

ประสบการณ์ในกระบวนการยุติธรรม

ในการศึกษาวิจัยนี้ ผู้ต้องขังชายและผู้ต้องขังหญิงจำนวนหนึ่งเคยพบเจอกับ การปฏิบัติที่มีขอบโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ อาทิ การเรียกสืบบน การยึดเอาทรัพย์สินส่วนตัวไว้ โดยมีขอบด้วยกฎหมาย การข่มขู่ทางวาจา การทำร้ายร่างกาย การบังคับหรือหว่านล้อมให้ เซ็นต์เอกสารเพื่อรับสารภาพ อย่างไรก็ตาม ผู้ต้องขังชายมีแนวโน้มที่จะประสบกับเหตุการณ์ เหล่านี้สูงกว่าผู้ต้องขังหญิง โดย 1 ใน 3 ของผู้ต้องขังชายถูกทำร้ายร่างกายในชั้นสอบสวนโดย เจ้าหน้าที่ตำรวจ และ 1 ใน 4 ถูกข่มขู่ด้วยวาจา

ในชั้นศาล ผู้หญิงมีแนวโน้มน้อยกว่าผู้ชายที่จะมีทนายความช่วยต่อสู้ในการพิจารณาคดี โดยมีผู้ต้องขังหญิงเพียงร้อยละ 39 ที่มีทนายความในชั้นศาล เทียบกับร้อยละ 56 ในกลุ่ม ผู้ต้องขังชาย และเมื่อถามถึงความรู้สึกว่าตนได้รับความยุติธรรมหรือการปฏิบัติที่เป็นธรรม ในชั้นตำรวจและชั้นศาลหรือไม่ ผู้ต้องขังหญิงมีแนวโน้มสูงกว่าผู้ต้องขังชายที่จะตอบว่า ตนได้รับความยุติธรรม (ตาราง 6)

ตารางที่ 6 ประสบการณ์ในกระบวนการยุติธรรม

	ผู้หญิง		ผู้ชาย	
	N =18	%	N=16	%
ประสบการณ์ที่พบเกี่ยวกับความประพฤติมิชอบ ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ				
เรียกเงินสินบน	1	6	2	12
นำทรัพย์สินส่วนตัวไปและไม่ส่งคืน	1	6	1	6

	N =18	%	N=16	%
ชมชู้และใช้ความรุนแรงทางวาจา	2	11	4	25
ใช้ความรุนแรงทางร่างกาย	1	6	6	37
ชมชู้เพื่อให้ลงนามยินยอมสารภาพ	2	11	3	19
ใช้กลอุบาย/หลอกให้ลงนามยินยอมรับสารภาพ	1	6	0	0
ประสบการณ์ในชั้นศาล				
มีทนายความ	7	39	9	56
ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม				
รู้สึกได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมจากตำรวจ	12	67	8	50
รู้สึกได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมจากศาล	15	83	9	56

เส้นทางสู่เรือนจำ

ข้อมูลพื้นฐานที่นำเสนอไปข้างต้นนั้นเป็นการวิเคราะห์แบบตัดขวาง (cross-sectional analysis) เกี่ยวกับประสบการณ์ทั่วไปก่อนเข้าเข้าสู่เรือนจำของกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้งเพศหญิงและชาย โดยข้อมูลที่จะนำเสนอต่อไปนี้ในบทนี้จะเป็นการบรรยายเกี่ยวกับเรื่องราวชีวิตของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 34 ราย ในมิติของสถานการณ์ ประสบการณ์ และเหตุการณ์อันเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญ ที่ทำให้บุคคลกระทำความผิดและนำไปสู่การจำคุกในที่สุด โดยแบ่งการนำเสนอตามแก่นสำคัญของเรื่องราวชีวิต (theme) ที่หล่อหลอมกลายเป็นเส้นทางที่นำไปสู่การกระทำผิดของผู้หญิงและผู้ชายใน 6 รูปแบบ ได้แก่ 1) *ประสบการณ์ที่เลวร้ายในวัยเด็ก* 2) *การคบหาสมาคมกับเพื่อนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน* 3) *การกระตุ้นเร้าทางเศรษฐกิจ* ตลอดจนปัจจัยที่มีผลเฉพาะผู้กระทำผิดหญิง คือ 4) *ความไร้เดียงสาและการถูกหลอกลวง* และที่ปัจจัยที่มีผลเฉพาะผู้กระทำผิดชาย ได้แก่ 5) *ความเคราะห์ร้าย* และ 6) *การแสดงอำนาจความเป็นชาย*

ตารางที่ 7 ด้านล่าง แสดงการแจกแจงความถี่ของจำนวนผู้ต้องขังหญิงและผู้ต้องขังชาย ที่มีเส้นทางสู่เรือนจำในรูปแบบต่างๆ โดยแบ่งตามเหตุปัจจัยหลัก 6 รูปแบบ ดังนี้

ตารางที่ 7 เส้นทางสู่เรือนจำ

	ผู้หญิง		ผู้ชาย	
	N =18	%	N=16	%
ประสบการณ์ที่เลวร้ายในวัยเด็ก	8	44	5	31
การคบหาสมาคมกับเพื่อนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน	5	28	4	25
การกระตุ้นเร้าทางเศรษฐกิจ	3	17	3	19
ความไร้เดียงสาและการถูกหลอกลวง	2	11	0	0
ความเคราะห์ร้าย	0	0	2	13
การแสดงอำนาจความเป็นชาย	0	0	2	13

1. ประสบการณ์ที่เลวร้ายในวัยเด็ก

ประสบการณ์ที่เลวร้ายในวัยเด็กเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดของผู้หญิงและผู้ชายส่วนใหญ่ในการศึกษาวิจัยนี้ โดยมีผู้ต้องขังหญิง 8 ราย (หรือร้อยละ 44) และผู้ต้องขังชาย 5 ราย (หรือร้อยละ 31) ที่มีเส้นทางสู่เรือนจำอันเนื่องมาจากปัจจัยนี้

ประสบการณ์อันเลวร้ายในวัยเด็ก หมายถึง เหตุการณ์ชีวิตที่ก่อให้เกิดความเครียดอย่างรุนแรงหรือสร้างบาดแผลในจิตใจช่วงวัยเด็ก ซึ่งไม่ได้จำกัดแค่การถูกทำร้ายหรือทอดทิ้งเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงปัญหาครอบครัวรูปแบบต่างๆ อาทิ การเติบโตภายในครอบครัวที่มีปัญหาความรุนแรงภายในครอบครัว สมาชิกครอบครัวใช้สารเสพติด การแยกทางของพ่อแม่ การสูญเสียบุคคลที่เป็นผู้ดูแล การละเลยไม่ดูแลโดยพ่อแม่ การที่เด็กต้องออกจากบ้านตั้งแต่อายุยังน้อย เนื่องจากมีภาระความรับผิดชอบเกินผู้ใหญ่ อาทิ การมีบุตร หรือการทำงานตั้งแต่อายุยังน้อย

กลุ่มตัวอย่างหญิงและชายทุกคนในกลุ่มนี้เคยประสบเหตุการณ์ความเลวร้ายในช่วงวัยเด็ก ซึ่งเป็นต้นเหตุที่นำไปสู่พฤติกรรมที่เป็นปัญหาในช่วงวัยรุ่น เช่น การโดดเรียน การปาร์ตี การหนีออกจากบ้าน การดื่มแอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่ และการคบหากับเพื่อนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนนอกกลุ่มนอกลู่นอกทาง ซึ่งเพื่อนที่คบหาเหล่านั้นเองที่มักแนะนำให้เด็กได้รู้จักกับยาเสพติด

ผู้ต้องขังชายทุกคนและผู้ต้องขังหญิงเกือบทุกคนในกลุ่มนี้ เคยใช้ยาเสพติดเป็นประจำ โดยมีผู้ต้องขังหญิงจำนวน 3 คน เคยตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัว และผู้ต้องขังหญิง 1 คน ถูกพรากจากบุตร

“มานี” (มานีและทุกชื่อที่ใช้ต่อจากนี้คือนามสมมติ) คือผู้ต้องขังหญิงคนหนึ่งในกลุ่มนี้ เธอเล่าว่าเธอได้รู้จักกับยาบ้าครั้งแรกตอนอายุ 12 ปี และใช้ชีวิตช่วงวัยรุ่นส่วนใหญ่ในการโดดเรียนและเที่ยวเตร่กับเพื่อน เพื่อหลบหนีจากความรุนแรงในครอบครัว เพราะพ่อของมานีมีพฤติกรรมรุนแรงทำร้ายมานีและแม่ เมื่อมานีอายุ 16 ปี เธอคบหากับแฟนที่ใช้ยาเสพติดทั้งคู่แต่งงานมีลูกด้วยกันตอนเธออายุ 17 ปี แต่แยกทางกันในเวลาต่อมา จากนั้นมานีได้พบกับสามีใหม่และตัดสินใจใช้ชีวิตร่วมกัน แต่ชีวิตกลับพลิกผันเมื่อสามีของมานีมีพฤติกรรมไม่ต่างกับพ่อของเธอ เขามักใช้ความรุนแรงกับเธอและมีความสัมพันธ์เชิงชู้สาวกับหญิงอื่น บาดแผลและความบอบช้ำในจิตใจช่วงวัยเด็กถูกตอกย้ำซ้ำเติมอีกครั้งช่วงวัยผู้ใหญ่ แต่ด้วยความเป็นหญิงมุสลิม การจบความสัมพันธ์โดยการหย่าร้างกับสามีจึงไม่ใช่เรื่องที่ทำได้ง่ายสำหรับมานี

เมื่อความสัมพันธ์กับสามีมีปัญหา มานิจึงตัดสินใจหันกลับไปหาเพื่อนกลุ่มวัยเด็ก และกลับมาใช้ยาเสพติดอีกครั้งแม้เธอจะเลิกใช้ยาเสพติดไปแล้วในขณะนั้น การใช้ยาเสพติดคือวิธีที่เธอเคยใช้เพื่อหลบหนีจากปัญหาชีวิตในวัยเด็ก เมื่อเธอหวนกลับไปใช้วิธีการเดิมในการแก้ปัญหา มันจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่นำเธอไปสู่การติดยา และมียาไอซ์ไว้ในครอบครองทำให้เธอเหตุให้ถูกจับและจำคุกในเวลาต่อมา

“หทัย” อายุเพียง 18 ปี ตอนถูกจับและเป็นอีกหนึ่งคนที่เผชิญกับบาดแผลทางจิตใจตลอดช่วงชีวิตก่อนเข้าเรือนจำ เธอถูกแม่ทอดทิ้งตั้งแต่เด็ก ทำให้หทัยรู้สึกด้อยคุณค่าในตัวเองและมีภาวะซึมเศร้า ช่วงวัยรุ่นเธอคบหาเพื่อนที่ดื่มเหล้าและสูบบุหรี่ และตัวเธอก็เริ่มใช้ชีวิตนอกบ้านจนไม่กลับบ้าน หทัยตั้งท้องตอนอายุ 17 ปี และเริ่มทำงานเป็นเด็กเชียร์เบียร์เพื่อนร่วมงานของเธอได้แนะนำให้รู้จักกับยาไอซ์ เธอเล่าว่าเหตุผลที่เธอเริ่มใช้ยาไอซ์เพราะมันช่วยให้เธอผอม และทำให้เธอ **“รู้สึกมีความสุขเป็นครั้งแรกในชีวิต”** หทัยจึงใช้ยาเสพติดเรื่อยมาจนกระทั่งเธอถูกจับ

“ฤดี” เป็นอีกหนึ่งคนที่ถูกแม่ทอดทิ้งตั้งแต่เด็ก และเริ่มรู้จักกับยาเสพติดครั้งแรกตอนทำงานเชียร์เบียร์ เธอกล่าวว่าการใช้ยาช่วยให้เธอ **“ตื่นตัวเวลาทำงาน”** และเพื่อหาเงินมาซื้อยา ฤดีขายบริการทางเพศแก่ลูกค้าที่มาในร้าน เธอถูกจับพร้อมกับแฟนขณะซื้อยาบ้าเพื่อจะนำมาเสพ

“ฉิมพลี” “นาค” และ **“สุดา”** ล้วนเกี่ยวข้องกับกรการขายยา แต่พวกเธอไม่ได้ติดยาเสพติดในระหว่างที่ถูกจับ ทั้งสามคนเคยถูกกระทำรุนแรงในช่วงหนึ่งขงชีวิต โดยในขณะที่นาคอายุ 14 ปี เธอถูกทั้งแฟนและพ่อของลูกเธอทำร้าย ผู้หญิงทั้งสามคนนี้นี้ออกจากบ้านที่เต็มไปด้วยความรุนแรง ถูกเพื่อนชักชวนให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด และตั้งท้องกับแฟนที่เสพยาเสพติดอย่างหนัก แม้ว่านาคและสุดาจะใช้ยาเสพติดเพื่อช่วยให้เธอผ่านพ้นช่วงเลวร้ายขงชีวิต แต่ทั้งคู่ก็สามารถเลิกเสพยาได้เมื่อกลายเป็นแม่คนและเลิกกับแฟน เหตุผลสำคัญที่นาคและสุดาเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการค้ายาเสพติดในเวลาต่อมานั้น เป็นเพราะความต้องการทางการเงิน เช่นเดียวกับฉิมพลีที่กล่าวว่าแรงจูงใจในการขายยามาจาก **“ความต้องการที่จะมีสิ่งของเครื่องใช้ของที่คนอื่นมี อย่างพวกเสื้อผ้า โทรศัพท์”**

ผู้หญิงสองคนสุดท้ายในกลุ่มนี้ คือ “**ปรียา**” และ “**พฐ**” ทั้งคู่ถูกพ่อแม่ทิ้งตั้งแต่เล็ก และได้รับการเลี้ยงดูโดยปู่ย่าตายาย และไม่ได้เติบโตมาในครอบครัวที่อบอุ่นนัก ยายของปรียา ตายตอนปรียาอายุ 15 ปี ทำให้เธอโตขึ้นด้วยความเปล่าเปลี่ยวและเศร้าโศก ส่วนพฐอาศัยอยู่กับตาที่มักใช้ความรุนแรง ปรีดาและพฐเริ่มโตเรียน ดิมแอลกอฮอล์ และเที่ยวเตร่กับกลุ่มเพื่อนในเวลากลางคืน พฐเล่าว่า “ตอนเด็กๆ หนูไม่ได้มีชีวิตที่มีความสุข เราไม่ได้อยู่กับเหมือนครอบครัว เพราะต่างคนก็มีชีวิตของตัวเอง เด็กคนอื่นเค้ามีพ่อแม่ แต่หนูไม่มีใคร หนูโตมากับยาย หนูจะสนิทกับเพื่อนที่โรงเรียนและเพื่อนแถวบ้านมากกว่า” คล้ายคลึงกับปรียา ที่รู้สึกไม่มีค่าในสายตาครอบครัวอยู่แล้ว เพราะเธอ “ไม่เคยทำอะไรถูกซักอย่างในสายตาที่บ้าน”

ปรียาออกจากบ้านตอนอายุ 18 ปี เพื่อมาทำงานเซียร์เบียร์และงานนวด เธอรู้จัก ยาเสพติดผ่านเพื่อนที่คบหา และเคยถูกจับก่อนหน้านั้นในฐานะครอบครัวเพื่อจำหน่าย ตอนที่เธอหันโทษจากเรือนจำปรียาได้พบกับแฟนที่ติดยาและเป็นเจ้าของบ่อนการพนัน ต่อมาปรียาถูกจับอีกครั้งในคดีปัจจุบันเพราะเธออยู่กับแฟนซึ่งมียาเสพติดไว้ในครอบครอง พฐมีเส้นทางชีวิตที่คล้ายคลึงกับปรียา พฐคบกับแฟนที่เสพและขายยา และตัวเธอก็เสพติดจนหันมาเป็นผู้ชาย พฐเล่าว่า “แถวบ้านที่หนูอยู่มียาเยอะ ถึงหนูไม่ออกไปหาขายยา ยามันก็มาหาหนู” เธอขายอยู่หนึ่งปีก่อนที่จะถูกจับ

ประสบการณ์ของกลุ่มผู้ต้องขังชายมีความแตกต่างจากผู้ต้องขังหญิงอยู่บ้าง เนื่องจากผู้ต้องขังชายทุกคนในกลุ่มนี้เสพและขายยาเสพติดเป็นประจำและต่อเนื่องก่อนเข้ามาอยู่ในเรือนจำ ผู้ชายในกลุ่มนี้ไม่เคยมีลูกและไม่เคยทำงานค้าบริการทางเพศ มีผู้ชายเพียง 1 คน ที่มีแฟนเสพยาเสพติด และไม่มีใครประสบกับเหตุการณ์ที่สร้างบาดแผลในจิตใจในช่วงวัยผู้ใหญ่เลย นอกจากนี้ พฤติกรรมเบี่ยงเบนและพฤติกรรมการกระทำความผิดที่ก่อตัวขึ้นในช่วงวัยรุ่นของผู้ชายดำเนินไปอย่างต่อเนื่องในช่วงวัยผู้ใหญ่ โดยพฤติกรรมเบี่ยงเบนนี้ รวมถึงการใช้ความรุนแรงด้วย ซึ่งแตกต่างจากลักษณะพฤติกรรมเบี่ยงเบนของผู้หญิง

ผู้ต้องขังชายสองคนแรกในกลุ่มนี้ คือ “**ดอม**” และ “**จักรี**” ทั้งคู่โตมากับพ่อที่ใช้ความรุนแรง เป็นสาเหตุให้ทั้งคู่หลีกเลี่ยงการกลับบ้านและหันมาอยู่กับเพื่อนที่เกเร (เพื่อนที่สูบบุหรี่ ดื่มเหล้า และเสพยา) ทำให้ทั้งคู่รู้จักและลองใช้ยาเสพติด ดอมเล่าว่า “ผมมีปัญหาที่บ้าน เลยไม่กลับบ้าน แล้วจากนั้นไม่นานผมก็เริ่มเสพยาบ้า” ส่วนจักรีหันมาลองใช้

ยานอนหลับเป็นครั้งแรก เพราะเพื่อนของเขาแนะนำว่ามันช่วยให้ผ่อนคลายความเครียด จากปัญหาในครอบครัวได้

ในช่วงที่ดอมเข้าเรียนระดับมหาวิทยาลัย เขาก็ยังคงคบหาสมาคมกับกลุ่มเพื่อน ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ดอมยังคงเสพยาเสพติด และเริ่มยุ่งเกี่ยวกับการชกต่อยจนทำให้ถูกจับ ถึง 3 ครั้ง แต่เนื่องจากพ่อแม่ดอมมีฐานะจึงจ่ายเงินให้ตำรวจ และทำให้คดีดังกล่าวยุติลงได้ โดยไม่ไปถึงศาล ต่อมาดอมถูกจับอีกครั้งขณะที่เข้าทำงานสังสรรค์ที่บ้านและมีการใช้ยาเสพติด เมื่อตำรวจเข้าตรวจค้นสถานที่ที่ก๊อบบยาเสพติดที่ดอมเตรียมไว้ขายคนที่มางาน และเป็นเหตุให้ เขาถูกจับในคดีนี้ ดอมให้เหตุผลว่าเขาต้องมาอยู่ในคุกเพราะกลุ่มเพื่อนและพฤติกรรมการติดยา ของเขา ส่วนจ็กรี้เล่าว่าเงินที่เขาหามาได้จากอาชีพสุจริตไม่เพียงพอสำหรับซื้อยาหรือซื้อ สิ่งของต่างๆ (เสื้อผ้า และมอเตอร์ไซค์) เขาจึงตัดสินใจขายยา

“เดชา” “สนธิ” และ “ปริน” ถูกพ่อแม่ทอดทิ้งตั้งแต่เด็ก โตมาโดยมีญาติ เป็นคนเลี้ยงดู และแทบจะไม่ได้เจอหน้าพ่อแม่เลย เดชากล่าวว่า ตอนที่พ่อแม่ทิ้งไปเขา “ไม่มี กระจิดกระจใจทำอะไรทั้งนั้น และเวลาที่ผมเห็นเด็กคนอื่นที่มีพ่อแม่ ผมก็รู้สึกอิจฉาพวกเขา ผมเคยเป็นเด็กเรียนดีนะ แต่พอเกิดเรื่องแบบนี้มันทำให้ผมกลายเป็นคนละคนเลย” เดชาเริ่ม ขยายยาตอนมัธยมปลายเพราะไม่อยากจะขอเงินจากตายาย หลังจากออกจากโรงเรียนเดชา ได้ทำงานที่โรงงานแห่งหนึ่งโดยได้รับค่าตอบแทนน้อย เดชามีเพื่อนที่ใช้ยาเสพติด เขาจึงหันไป เสพและขายยากับเพื่อนจนเคยถูกจับแล้วก่อนหน้านี้ แต่เมื่อเขาออกมาจากคุกก็กลับไปหา เพื่อนกลุ่มเดิมและใช้ชีวิตแบบเดิมอีก เดชาเล่าว่าตอนนั้นเขามีแผนที่จะสร้างบ้านและใช้ชีวิต ร่วมกับแฟน และการขายยาก็เป็นวิธีหาเงินที่เร็วและง่ายที่สุด เดชาจึงกลับไปขายยาอีกครั้ง และถูกจับในระยะเวลาเพียง 1 เดือนหลังออกมาจากเรือนจำ

สนธิมีความสัมพันธ์ที่ไม่ค่อยราบรื่นนักกับญาติที่ดูแลเขา เขาจึงตัดสินใจหนีออกจากบ้าน เพื่อไปกรุงเทพฯ ตอนอายุ 16 ปี สนธิเริ่มทำงานในบาร์และยุ่งเกี่ยวกับเพื่อนที่มีพฤติกรรมเกเร เขาทดลองเสพและติดยาเสพติดหลายรูปแบบในเวลาต่อมา (ยาบ้า ยาไอซ์ และเฮโรอีน) จนหันมาเป็นลูกค้าเพื่อนำเงินมาใช้ในการซื้อยามาเสพ ในขณะที่ปรินเติบโตมาในครอบครัวที่มี ฐานะยากจน โดยมีปู่ย่าเป็นผู้ดูแล ปรินเป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย พ่อของเขาถูกจำคุกใน คดียาเสพติด ปรินออกจากโรงเรียนตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อมาทำนาหาเลี้ยงครอบครัว และเข้าไปหางานทำในเมืองตอนอายุ 17 ปี ตอนนั้นปรินเริ่มมีเพื่อนใหม่เยอะ เขาเริ่มดื่มเหล้า

ใช้ยาเสพติด และขับมอเตอร์ไซด์ที่เล่นกับกลุ่มเพื่อน จุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้ปรินคิดขายยา คือ “ผมว่าเป็นเพราะผมไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ ผมไม่มีเงิน ตอนเห็นคนอื่นเค้ามีเงิน เขาชื้อนั่นนี่กัน เราก็อยากมีบ้าง แต่เพราะพ่อแม่ผมไม่ได้ช่วยด้วย เลยไม่มีใครให้เงินผมใช้” ปรินใช้เงินที่ได้จากการขายยาไปกับการเที่ยวเตร่ ซื้ของให้แม่และแฟน และเก็บไว้เพื่อใช้ในการแต่งงาน

2. การคบหาสมาคมกับเพื่อนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน

เส้นทางสู่การจำคุกที่มีปัจจัยหลักจากการคบหาสมาคมกับเพื่อนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน พบบ่อยเป็นอันดับสองในการศึกษาวิจัยนี้ โดยมีผู้ต้องขังหญิง 5 คน (หรือร้อยละ 28) และผู้ต้องขังชาย 4 คน (หรือร้อยละ 25) ที่มีเรื่องราวอยู่ในกลุ่มนี้ ความแตกต่างประการสำคัญที่ทำให้ผู้ต้องขังในกลุ่มนี้แตกต่างกับผู้ต้องขังในกลุ่มแรกคือ ผู้ต้องขังในกลุ่มนี้ไม่มีช่วงชีวิตในวัยเด็กที่เลวร้าย และที่สำคัญผู้ต้องขังในกลุ่มนี้ถูก “ดึงออกจาก” ครอบครัวที่อบอุ่น โดยกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ความสนุกกับการใช้ชีวิตเที่ยวเตร่ และจำนวนเงินมากมายที่ได้จากการขายยาเสพติด ในทางกลับกัน ผู้ต้องขังในกลุ่มแรกถูก “ผลักไส” โดยครอบครัวให้เข้าสู่เส้นทางอาชญากรรม นอกจากนี้ ผู้ต้องขังทุกคนในกลุ่มนี้เข้าไปเกี่ยวข้องกับ การค้ายาเสพติดเพื่อนำเงินมาใช้ในการหาซื้อยาเสพติดมาเสพ และทุกคนกล่าวถึงความรู้สึกพึงพอใจกับ “รูปแบบการใช้ชีวิต” ที่มีการเสพและขายยาเสพติด

ผู้ต้องขังในกลุ่มนี้บรรยายถึงช่วงชีวิตในวัยเด็กว่ามีครอบครัวที่มั่นคง แต่ปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การกระทำผิดนั้นมาจากการคบเพื่อนในช่วงวัยรุ่นและช่วงเริ่มต้นเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ ในทุกๆ กรณี เพื่อนเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่นำพาผู้ต้องขังหญิงและชายเหล่านี้เข้าสู่วงจรยาเสพติด โดยพวกเขาได้ทดลองใช้ยาเสพติดและชื่นชอบจนกลายเป็นพฤติกรรมการเสพติดในเวลาต่อมา ผู้ต้องขังบางส่วนมีแนวโน้มเพิ่มจำนวนและความถี่ในการเสพยาเสพติด และใช้ชีวิตด่าดั่งเข้าไปในวงจรยาเสพติดมากขึ้น เมื่อพบกับคู่ครองคนรัก

“วัฒนา” ผู้ต้องขังหญิงคนแรกในกลุ่มนี้เปลี่ยนจากการใช้กัญชาไปสู่อายูร์บา หลังจากนี้ เธอใช้ชีวิตร่วมกับแฟน เธออธิบายว่า “ฉันรักแฟนของฉัน ถ้าเขาขอให้ฉันทำอะไร ฉันก็จะทำให้” ต่อมาวัฒนาหันมาช่วยแฟนขายยาบ้า ประสบการณ์ของวัฒนาไม่แตกต่างกับผู้ต้องขังหญิงคนถัดมาคือ **“โกสุม”** ซึ่งเล่าว่าเธอหวนกลับมาใช้ยาเสพติดอีกครั้ง หลังจากที่เลิกใช้ไปเป็นเวลานานเพราะแฟนของเธอชักชวน อย่างไรก็ตาม ผู้ต้องขังในกลุ่มนี้ไม่ได้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด เพราะถูกเกลี้ยกล่อมหรือบังคับโดยคนรัก แต่พวกเขาเข้าใจและเล็งเห็นถึงผลตอบแทนที่ได้

จากธุรกิจการค้ายาเสพติด “หอม” เล่าว่าธุรกิจการค้ายาเสพติดเดิมที่มีขนาดเล็ก และได้เติบโตขึ้นมากเพราะเธอได้ “...เจอกับแฟนคนที่สอง ธุรกิจการขายยาเสพติดเลยขยายเครือข่ายไปถึงคนในคุก” ทำให้หอมมีเงินเก็บถึง 600,000 – 700,000 บาท และมีเงินสำหรับการใช้จ่ายเพื่อท่องเที่ยว ซื้อรถยนต์ และการพนัน

“บุศบา” อธิบายถึงเหตุผลที่ทำให้เธอเข้าสู่เส้นทางอาชญากรรมว่า “หนูไม่เคยเข้าไปยุ่งกับยาเสพติดเลยจนกระทั่งมาเจอเพื่อนกลุ่มนี้ เมื่อก่อนหนูไม่เคย เรียนก็พอใช้ได้ แต่ตอนมาคบกับเพื่อนกลุ่มนี้ หนูกลายเป็นคนละคนเลย ถ้าไม่ได้เจอเพื่อนพวกนี้หนูก็คงไม่ลองยาไม่ขายยา เมื่อก่อนนี้หนูเคยสนิทกับพ่อมาก แต่พอมาย้ายหนูก็เริ่มไม่สนใจครอบครัว” ในขณะที่ตัวเธอกำลังถึงจุดเปลี่ยนในชีวิตเธอว่า “ตอนที่อยู่มัธยมมีเพื่อนเยอะค่ะ... มันเริ่มจากความอยากรู้อยากเห็น [ที่นำไปสู่การใช้กัญชา] หนูอยากรู้อยากลองอะไรใหม่ๆ และพอเห็นคนอื่นเค้าใช้ยากันเยอะแยะมันก็อยากรองบ้าง” ต่อมาพัฒนาเปลี่ยนมาขายยาบ้าและหันมาขายยา ร่วมกับแฟนของเธอ

“ดุสิต” หนึ่งในกลุ่มผู้ต้องขังชายเริ่มโตดเรียนตั้งแต่มัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อไปเที่ยวเล่นเที่ยวกลางคืน และแข่งมอเตอร์ไซด์ ตอนอายุ 17 ปี เขาเริ่มเสพยาบ้า ดุสิตมาจากครอบครัวที่มีฐานะดี แต่ด้วยความรักสนุก ดุสิตเริ่มชื่นชอบการใช้ชีวิตกลางคืน และเริ่มหันมาขายยาเพราะเงินที่ได้จากที่บ้านไม่เพียงพอต่อการใช้ชีวิตรูปแบบดังกล่าว ธุรกิจการขายยาเสพติดของดุสิตเติบโตอย่างรวดเร็ว และให้ผลตอบแทนสูง ดุสิตนำเงินที่ได้มาใช้ในการ “เที่ยวเล่น ซื้อเสื้อผ้า โทรศัพท์ ใช้จ่ายไปกับเรื่องผู้หญิง ผมมีผู้หญิงหลายคน และก็เอาเงินไปซื้อมอเตอร์ไซด์ฮาลีย์”

“อุกฤษ” มาจากครอบครัวฐานะปานกลางและได้เข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย เขาเริ่มต้นขายยาเสพติดเพราะ “ผมติดเพื่อนและการใช้ชีวิตกลางคืน ผมไม่ได้แคร์ว่าจะหาเงินมาด้วยวิธีไหน ผมแค่เสพติดกับชีวิตแบบนั้นและก็ติดเพื่อนกลุ่มนี้มากเท่านั้นเอง มันเป็นชีวิตที่สนุกนะ จนมาถูกจับ” คล้ายคลึงกับ “แดง” ที่เติบโตมาในครอบครัวฐานะปานกลางและอบอุ่น แแดงเข้าสู่วงการการค้ายาเสพติดหลังจากคบหากับแฟนสาวที่อยู่ในครอบครัวที่ค้ายาเสพติด เขาเล่าว่ารายได้จากการขายยาอยู่ที่ 30,000 – 40,000 บาทต่อวัน และเหตุผลที่แดงเลือกที่จะขายยาเสพติดเพราะ “ผมคิดว่าถ้าคนแถวนั้นเค้าหาเงินได้ รายได้ ผมก็ต้องทำได้เหมือนกัน ชีวิตผมเปลี่ยนตอนมาเจอแฟนคนนี้ เงินมันหาง่ายและได้มาเร็ว... ตอนแรกผมคิดว่าชีวิตผมเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น”

ผู้ต้องขังในกลุ่มนี้บรรยายถึงลักษณะครอบครัวที่อบอุ่นและผู้ปกครองที่ค่อนข้างตามใจ ซึ่งหมายถึงการที่พ่อแม่ไม่ใช้อำนาจการควบคุมบุตรอย่างเข้มงวดเท่าที่ควร ไม่มีการอบรมหรือตักเตือนที่เหมาะสมเมื่อทำผิด เด็กที่ถูกเลี้ยงดูด้วยวิธีการลักษณะนี้ทำให้เด็กขาดทักษะในการควบคุมตัวเอง ขาดระเบียบวินัยในการจัดการชีวิต และการที่เด็กทำอะไรอย่างง่ายดาย ทำให้ไม่รู้สึกลึงคุณค่าของสิ่งที่ได้มา เพราะพ่อแม่ไม่เคยตั้งกฎระเบียบหรือความคาดหวังใดในตัวเด็ก ซึ่งสิ่งแวดล้อมลักษณะนี้เกิดขึ้นในช่วงวัยเยาว์และวัยรุ่นของผู้ต้องขังหญิงและชาย

“มาลี” ผู้ต้องขังหญิงคนสุดท้ายในกลุ่มนี้ กล่าวว่า “หนูว่าชีวิตหนูมันมีอิสระเกินไป พ่อแม่หนูใจดี” มาลีออกจากโรงเรียนตอนอายุ 15 ปี เพราะเรียนไม่ดีและต้องเรียนซ้ำชั้น และเมื่อพ่อแม่ของเธอไม่ได้ทำอะไร มาลีจึงใช้เวลาหลังจากออกจากโรงเรียนในการ *“ดูทีวี คุยกับเพื่อน ดมกาว และอยู่กับแฟน”* เมื่อเธอต้องการเงินก็แค่เอ่ยปากขอจากพ่อแม่ โดยพ่อแม่ไม่ได้แสดงความคาดหวังหรือกดดันให้มาลีต้องหางานทำหรือช่วยงานบ้านแต่อย่างใด มาลีตั้งท้องตอนอายุ 16 ปี เธอดูแลลูกอยู่นาน 5 เดือน และปล่อยให้แม่เธอรับผิดชอบในการเลี้ยงดูลูกแทนหลังจากนั้น เธอไม่เคยสร้างความสัมพันธ์กับลูก มาลีเรียนรู้ที่จะใช้และขายยาเสพติดด้วยตัวเอง ไม่ว่าจะเป็นเฮโรอีน ยาบ้า หรือยาไอซ์ และเหตุผลที่เธอเริ่มขายยาเสพติดไม่ใช่เพราะต้องการเงินมาซื้อยาเสพติดใช้ แต่เพราะเธอรู้สึก *“สนุก ตื่นเต้น เพราะมันต้องคิดต้องวางแผนตลอดเวลา... หนูไม่มีความอดทนพอที่จะใช้ชีวิตแบบคนอื่นเค้า”* ทำให้มาลีใช้ชีวิตเข้าๆ ออกๆ เรือนจำหลายครั้งตลอดชีวิตที่ผ่านมา

“วิรัช” เล่าถึงประสบการณ์ชีวิตช่วงวัยเด็กว่า เขาชอบไปโรงเรียนแต่ไม่เินเพื่อเรียนหนังสือ วิรัชใช้ชีวิตในรั้วโรงเรียนไปกับการมั่วสุมกับเพื่อน เขาเป็น *“หัวหน้าแก๊งค์”* และเริ่มใช้ยาบ้าครั้งแรกตอนอายุ 13 ปี วิรัชมักมีปัญหาชกต่อยกับเพื่อนในโรงเรียนมาตลอด ทำให้พ่อแม่วิรัชต้องถูกเรียกตัวมาที่โรงเรียนเพื่อรับทราบถึงพฤติกรรมของเขาหลายต่อหลายครั้งจนกระทั่งวิรัชถูกไล่ออก ซึ่ง *“พ่อกับแม่ก็ไม่ได้ทำอะไร”* หลังจากออกจากโรงเรียนวิรัชก็อาศัยอยู่กับที่บ้าน และหันมาขายยาเสพติด แม้พ่อกับแม่จะทราบถึงพฤติกรรมนี้ แต่พวกเขาทำอะไรไม่ได้ แม้ว่าพ่อแม่ของวิรัชพยายามที่จะควบคุมไม่ให้วิรัชออกนอกกลุ่มนอกรทางโดยการปฏิเสธที่จะซื้อมอเตอร์ไซค์ให้วิรัช แต่เพราะสิ่งต่างๆ ในชีวิตวิรัชได้มาอย่างง่ายดายจนติดเป็นนิสัย การปฏิเสธดังกล่าว จึงทำให้พฤติกรรมของวิรัชแย่ลง เขากล่าวว่า *“ถ้าตอนนั้นพ่อแม่ซื้อมอเตอร์ไซค์ให้ ผมคงไม่ขายยา... นั่นแหละคือจุดเปลี่ยนในชีวิตผม เพื่อนผมทุกคนมีมอเตอร์ไซค์ มันเจ๋งดี และผมเป็นหัวหน้าแก๊งค์ ผมเลยจำเป็นต้องมี”*

อย่างไรก็ดี พ่อแม่บางรายไม่ทราบเลยว่าลูกของตนคบหาสมาคมอยู่กับเพื่อนแบบไหน อย่างเช่นในกรณีของโกสุม ที่เธอคบหาสมาคมกับกลุ่มเพื่อนมีพฤติกรรมเกเร ชักชวนให้เธอสูบบุหรี่ และตอนอายุ 15 ปี เธอก็ออกจากบ้านมาอยู่กับแฟนและเริ่มหันมาเสพและขายยา พ่อของโกสุมไม่รู้ถึงการใช้ชีวิตและการยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดของเธอเลย จนกระทั่งโกสุมถูกจับและส่งเข้าสถานพินิจ หลังจากที่เธอได้รับการปล่อยตัวออกมา พ่อเธอพยายามดูแลและควบคุมเธออย่างใกล้ชิด แต่ความพยายามดังกล่าวก็ไม่เป็นผล เพราะโกสุมใช้อุบายหลอกให้พ่อเธอออกจากบ้าน เพื่อที่จะได้ออกไปเสพยาอยู่กับเพื่อนและแฟน และนั่นเป็นสาเหตุที่ทำให้เธอต้องมาอยู่ในเรือนจำในครั้งนี้

3. การกระตุ้นรื้อทางเศรษฐกิจ

การกระตุ้นรื้อทางเศรษฐกิจเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ต้องขังหญิง 3 คน (หรือร้อยละ 17) และผู้ต้องขังชาย 3 คน (หรือร้อยละ 19) เข้ามาอยู่ในเรือนจำ โดยสาเหตุหลักที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดของผู้ต้องขังในกลุ่มนี้คือ ภาวะการดูแลครอบครัว ผู้ต้องขังส่วนมากในกลุ่มนี้ (5 ใน 6 คน) ค้ายาเสพติดเพราะความขัดสนทางการเงินและความจำเป็นในการเลี้ยงดูครอบครัว

“อภิญญา” และ “อัจฉรา” โดมาในครอบครัวที่อบอุ่น ทั้งคู่ไม่เคยคบหาเพื่อนเกเร และไม่เคยมีพฤติกรรมนอกกลุ่มนอกทางจนกระทั่งก้าวเข้าสู่ช่วงวัยทำงาน อภิญญาและอัจฉรา เข้าสู่วงจรการค้ายาเสพติดด้วยเหตุผลเดียวกันคือ เพื่อนำเงินมาหาเลี้ยงครอบครัว ช่วงวัยเด็กทั้งคู่มีฐานะยากจนทำให้ไม่มีโอกาสเข้าเรียนในระดับมัธยม แต่แม้จะจบการศึกษาเพียงชั้นประถม 6 ทั้งคู่แบกรับภาระหน้าที่หาเลี้ยงครอบครัว อภิญญากล่าวว่า “ฉันเป็นคนเดียวที่ทำงานหาเลี้ยงครอบครัว” คล้ายคลึงกับอัจฉราที่เล่าว่า “หนูต้องออกจากโรงเรียนมาหางานทำ ตอนแรกก็เก็บขยะขาย จากนั้นก็มาได้งานในโรงงานทำดอกไม้”

อภิญญาแต่งงานตอนอายุ 16 ปี และมีลูก 4 คน ต่อมาเธอแยกทางกับสามีเพราะสามีเธอมีความสัมพันธ์กับผู้หญิงอื่น จนทั้งเธอและลูกไป อภิญญาดูแลลูกทั้ง 4 คน ด้วยรายได้เพียง 700 บาทต่อเดือน ที่เธอได้จากการขายผักผลไม้ ด้วยความรู้ที่มีน้อย ประกอบกับภาวะการดูแลครอบครัวเพียงลำพัง ทางเลือกในชีวิตของอภิญญาจึงมีอย่างจำกัด ดังนั้น เมื่อเพื่อนของสามีเธอมาชักชวนให้เธอทดลองขายยาเสพติดเธอจึงไม่ปฏิเสธ เธอเล่าถึงสถานการณ์ชีวิตตอนนั้นว่า “ตอนที่แฟนทิ้งไปเรารู้สึกเครียดมากๆ เพราะเงินจะมาจ่ายค่าอาหาร ค่าเรียนลูก

ก็ไม่มี... พอมาเจอเพื่อนคนนี้ เราเลยตัดสินใจไปขายยา跟她 ถ้าตอนนั้นแฟนกลับมา ถ้าครอบครัวอยู่กับแบบนี้เคยเป็น เราก็ไม่ต้องทำงานหนักเพื่อหาเงิน.. และไม่หันมาขายยา”

สำหรับอัจฉรา เธอย้ายจากชนบทเข้ามาทำงานในเมืองตอนอายุ 17 ปี เธอได้เข้าทำงานในโรงงาน แต่ด้วยความโชคร้าย คืบวันหนึ่งเธอถูกข่มขืนระหว่างทางกลับบ้าน สถานการณ์เลวร้ายดังกล่าวทำให้เธอตัดสินใจย้ายกลับไปอยู่บ้านที่ชนบทและหันกลับไปทำสวนดั้งเดิม สถานะทางการเงินของอัจฉราจึงไม่ดีขึ้น ทำให้เธอไม่สามารถหลุดพ้นจากสภาพความยากจนได้ อัจฉรามีลูก 1 คน กับแฟนที่ทำงานบนเรือประมงซึ่งต่อมาหายสาบสูญไป เธอยังคงทำสวนและได้เงินเพียงเล็กน้อย เพื่อนำมาใช้จ่ายในครอบครัว เธอมีหนี้สินมากมายที่เธอไปกู้ยืมมาใช้ในการดูแลครอบครัว ทำให้เธอตัดสินใจในขายยาเสพติดเพราะต้องการเงิน เธอทำๆ หยุดๆ อยู่ประมาณ 2 ปี และนำเงินที่ได้มาชำระหนี้ และพอมิเงินจนเจือครอบครัว ก่อนที่เธอจะถูกจับและถูกจำคุก

ผู้ต้องขังที่มีเส้นทางสู่เรือนจำในกลุ่มนี้ เติบโตขึ้นในครอบครัวที่มีฐานะยากจน และเผชิญช่วงเวลาในวัยเด็กที่เลวร้าย (อาทิ การติดยาเสพติด บุคคลในครอบครัวเป็นอาชญากร พ่อแม่ทอดทิ้ง เสียชีวิต หรือถูกจำคุก) คบหากับเพื่อนที่ไม่ดีในช่วงวัยผู้ใหญ่ ใช้ยาเสพติดอย่างไรก็ดี สิ่งที่ทำให้ผู้ต้องขังชายในกลุ่มนี้แตกต่างจากผู้ต้องขังชายในกลุ่มที่ 1 (เส้นทางสู่เรือนจำที่ถูกกำหนดโดยประสบการณ์ช่วงวัยเด็กที่เลวร้าย) คือ ผู้ต้องขังในกลุ่มนี้ สามารถหยุดวิถีชีวิตเสเพล (ที่ได้เสพหรือขายยาเสพติด) ไว้ในช่วงวัยเด็ก โดยผู้ชายกลุ่มนี้ได้เติบโตขึ้นเป็นเสาหลักของครอบครัว แต่เพราะพวกเขาไม่มีรายได้เพียงพอที่จะจุนเจือความต้องการพื้นฐานของครอบครัว ทำให้ผู้ต้องขังชายกลุ่มนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดในช่วงวัยทำงาน บางคนหันมาเสพอีกครั้ง หลังจากเลิกไปเป็นเวลานาน บางคนเริ่มมาใช้หรือขายยาเสพติดเป็นครั้งแรกในชีวิต เนื่องจากแรงกดดันจากการทำงานติดต่อกันเป็นเวลาหลายชั่วโมง หรือผลตอบแทนที่ได้จากการทำงานไม่พอเลี้ยงครอบครัว ดังนั้น เงินที่ได้จากการขายยาถูกนำมาใช้เพื่อหาเลี้ยงครอบครัวเป็นหลัก ผู้ชายกลุ่มนี้ไม่ได้นำเงินไปใช้เพื่อตอบสนองการใช้ชีวิตที่เย็บเตร หรือใช้ในการซื้อสิ่งของฟุ่มเฟือย (เช่น โทรศัพท์ มือเตอร์ไซด์ เสื้อผ้า) ต่างจากผู้ต้องขังชายในกลุ่มที่ 2 (เส้นทางสู่เรือนจำที่ถูกกำหนดโดยการคบหาสมาคมกับเพื่อนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน)

“สุเมธ” เป็นตัวอย่างหนึ่งของผู้ต้องขังชายในกลุ่มนี้ เขาเริ่มใช้ยาเสพติดครั้งแรกตอนอายุ 23 ปี เพราะเขามีอาชีพขับรถบรรทุกและต้องตื่นตัวตลอดเวลาที่ทำงาน โดยเฉพาะ

การขับรถในเวลากลางคืน เขากล่าวว่า “มันไม่ใช่ที่ผมอยากจอดพักตอนไหนก็ได้ เพราะการขับรถมันก็มีตารางของมัน” สุเมธมีภาระในการดูแลติตกรรยา ลูก 2 คน และภรรยา คนปัจจุบัน แต่เงินที่ได้จากการขับรถบรรทุกไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย เขาจึงตัดสินใจขายยาเสพติด

“กล้า” ถูกแฟนทิ้งให้ดูแลลูกแต่เพียงลำพัง และด้วยการศึกษาที่มีแค่ระดับประถม 6 เขาจึงได้งานขายผ้าในตลาดที่มีค่าตอบแทนต่ำ และนอกจากลูกของตนเองแล้ว กล้ายังมีหน้าที่ส่งเสียค่าเรียนและค่าใช้จ่ายของลูกเลี้ยงด้วย ด้วยความเครียดจากปัญหาการเงิน กล้ายิ่งหันไปเสพและขายยาเสพติด (หลังจากที่เขาห่างหายจากการเสพยาไปแล้วในช่วงวัยรุ่น) เงินที่ได้จากการขายยาเสพติดมีจำนวนแค่พอใช้จ่ายในครอบครัว และเพื่อคลายความตึงเครียดของสถานะทางการเงินเท่านั้น กล้าขายยาเสพติดกับแฟนอยู่ 3 ปี ก่อนจะถูกจับ

“ชาญชัย” มีความสัมพันธ์ลึกซึ้งกับผู้หญิงคนนึงที่มีปัญหาติดการพนัน ทั้งคู่มีลูกด้วยกัน 1 คน ชาญชัยทำงานเป็นพนักงานส่งเอกสาร เขากล่าวว่า “เงินที่ทำได้มันน้อยมาก บางวันไม่ได้ทำอะไรเลย ตอนนั้นคือเงินมันไม่พอใช้จริงๆ” ปัญหาการเงินกลับแย่ลงเพราะแฟนของเขาติดการพนันอย่างหนัก จนสุดท้ายทั้งคู่ต้องแยกทางกัน โดยชาญชัยเป็นคนรับผิดชอบดูแลลูก ไม่กี่ปีต่อมา เขาแต่งงานใหม่และมีลูกกับภรรยาใหม่อีก 2 คน ตอนนั้นชาญชัยหันมาขับแท็กซี่ แต่เงินจากการขับแท็กซี่ก็ยังไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงดูภรรยาและลูก 3 คน ความกดดันทางการเงินทำให้เขาเริ่มขายยาเสพติดเป็นครั้งแรก แต่พอใช้มาระยะหนึ่งและรู้ว่าเริ่มติด ชาญชัยจึงไปที่โรงพยาบาลเพื่อเข้าโปรแกรมการบำบัดเพื่อเลิกยา หลังจากที่เขาเลิกยาแล้วเพื่อนได้แนะนำให้ชาญชัยลองทำงานเป็นคนส่งยาเสพติด (นำมาจากที่หนึ่งไปส่งยังอีกที่หนึ่ง) และเขาตัดสินใจทำเพราะเหตุผลทางการเงิน

“ภัทรา” ผู้ต้องขังหญิงคนสุดท้ายในกลุ่มนี้ มีเรื่องราวการกระทำผิดที่แตกต่างจากคนอื่น ๆ โดยเริ่มแรกเหตุผลที่นำเธอเข้ามาสู่การค้ายาเสพติดเป็นเพราะความจำเป็นในการดูแลน้องชายของเธอ แต่ต่อมามูลเหตุจูงใจของเธอเปลี่ยนไปเมื่ออิทธิพลของความโลภเข้าครอบงำชีวิตวัยเด็กของภัทราต่างจากผู้ต้องขังคนอื่น ๆ ในกลุ่มนี้ เพราะเธอเติบโตขึ้นในครอบครัวฐานะปานกลางที่ค่อนข้างมีอันจะกิน เธอจบการศึกษาระดับชั้นมัธยม มีงานทำในตำแหน่งสูง มีรายได้ดี และแต่งงานกับสามีที่มีฐานะดี ภัทราเล่าว่า “ตอนนั้นที่ได้เงินเดือน เดือนละ 25,000 และสามีก็ให้พี่เป็นคนเก็บเงินเดือนทั้งหมดของเขา 30,000 บาทต่อเดือน” ต่อมาน้องชายเธอถูกตำรวจจับในคดีค้ายาเสพติด และขอให้เธอช่วยประกันตัวให้ เธอไม่สามารถนำ

เงินเก็บมาจ่ายค่าประกันตัวให้น้องเธอได้ เพราะ “ทุกคนที่บ้านทำงานราชการ ครอบครัวรับไม่ได้แน่ๆ กับเรื่องแบบนี้ พี่เลยเอาเงินจากที่บ้านมาใช้ประกันตัวน้องชายไม่ได้” น้องชายของเธอเลยแนะนำให้เธอเอายาเสพติดออกไปขาย เพื่อนำเงินมาใช้ แม้การขายยาเสพติดครั้งแรกของเธอทำลงไปเพราะต้องการช่วยเหลือคนในครอบครัว แต่หลังจากนั้นเธอก็ตัดสินใจที่จะยุ่งเกี่ยวกับการค้ายาเสพติดเรื่อยมาเพราะ “มันเป็นวิธีที่ได้เงินเร็ว แล้วอีกอย่าง พี่ก็ทำไปแล้วครั้งหนึ่งเวลาครอบครัวอยากได้อะไร เราก็หามาให้เขาได้หมด ตอนนั้นพี่ได้เงินจากการขายยาอยู่ประมาณเดือนละล้านบาท คนอื่นไม่รู้ณะว่าพี่ขาย พี่เอาเงินไปซื้อที่ดิน มีแต่พี่กับน้องชายที่รู้เรื่อง พี่ชอบที่จะขายยา เพราะมันได้เงินดี ไม่ทันคิดถึงผลที่ตามมา.. แล้วก็เอาเงินไปซื้อทองแท่ง... คิดย้อนกลับไปแล้วก็คงไม่มีอะไรมาหยุดเราได้นะ พี่เป็นคนไม่ฟังใครอยู่แล้ว เหตุผลที่ทำก็เพราะชอบทำ และชอบที่จะมีเงิน... [ช่วงเวลาที่ดียิ่งที่สุดในชีวิต] ก็คงเป็นตอนที่ขายยาและมีเงินนี้แหละ”

4. ความไร้เดียงสาและการถูกหลอกลวง

เส้นทางสู่เรือนจำถูกกำหนดโดยความรู้ไร้เดียงสาและการถูกหลอกลวงนี้เป็นกรณีที่เกิดเฉพาะในกลุ่มผู้ต้องขังหญิง โดยมีผู้ต้องขังหญิง 2 คน (หรือร้อยละ 11) ที่มีเรื่องราวชีวิตในรูปแบบนี้ ผู้ต้องขังในกลุ่มนี้โตมาในครอบครัวที่มั่นคงและอบอุ่น ไม่เคยคบหากับกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมเกเร และไม่เคยใช้ยาเสพติดหรือมีพฤติกรรมนอกกลุ่มนอกทางเลยตลอดช่วงชีวิต ก่อนหน้าที่จะเข้ามาในเรือนจำ

“ส้ม” และ “กานดา” คือผู้ต้องขังหญิงทั้งสองคนในกลุ่มนี้ ทั้งคู่ออกจากโรงเรียนตั้งแต่ยังไม่จบมัธยมศึกษาตอนปลาย ส้มจบชั้นมัธยม 3 และกานดาจบชั้นประถม 6 เหตุผลที่ส้มเลิกเรียนเพราะเธอต้งท้อง เธอและแฟนแต่งงานกันและมีลูกคนที่สองหลังจากนั้น ชีวิตส้มดำเนินมาด้วยดีจนกระทั่งสามีของเธอออกใจ ทำให้เธอแยกทางกับสามี ส่วนกานดาออกจากโรงเรียนตอนอายุ 13 ปี เพื่อมาทำงานที่ร้านเสริมสวยของป้าเธอ เพราะต้องการช่วยครอบครัวหารายได้ เธอแต่งงานตอนอายุ 23 ปี และมีลูก 2 คน ก่อนที่สามีเธอจะมีความสัมพันธ์กับหญิงอื่นจนเป็นเหตุทำให้ทั้งคู่แยกทางกัน ภายหลังจากการหย่าร้าง สามีของทั้งส้มและกานดาไม่เคยเสียเลี้ยงดูลูกเลย ในเวลาต่อมาส้มและกานดาได้แต่งงานใหม่ และต้องเผชิญกับความผิดหวังซ้ำสอง อันเนื่องมาจากความไม่ซื่อสัตย์และการหลอกลวงของคนรักในรูปแบบต่างๆ

สำหรับกานดา สามิคนที่สองดูแลเธอดี เขาส่งเสียเลี้ยงดูทั้งตัวเธอ ลูกเธอ และครอบครัวของเธอ เธอย้ายจากกรุงเทพฯ ไปใช้ชีวิตที่ต่างจังหวัดกับสามิ ชีวิตของเธอเหมือนจะดำเนินไปอย่างราบรื่น จนกระทั่งเธอมาทราบภายหลังว่า สามิของเธอยุ่งเกี่ยวกับการค้ายาเสพติด กานดาถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมขณะบุกเข้าค้นบ้านพักอาศัยซึ่งจดทะเบียนเป็นชื่อของเธอ โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจพบยาเสพติดของสามิเธอซุกซ่อนอยู่ในลำโพงเครื่องเสียง และจับกุมกานดา ในฐานะเจ้าของบ้าน เธอกล่าวว่า “ชีวิตก่อนหน้านี้จะมาเจอสามิมันก็โอเคอยู่แล้ว ถ้าเราไม่มาเจอคนๆ นี้ เราก็คงไม่มาติดคุกแบบนี้”

ส่วนสัมพันธ์เล่าถึงสามิของเธอในทำนองเดียวกัน เธอกล่าวว่า สามิคนที่สองดูแลและปฏิบัติกับเธอดี เช่นเดียวกับกานดา สัมย้ายจากกรุงเทพฯ มาอยู่กับสามิที่ต่างจังหวัด วันหนึ่งเพื่อนสามิของเธอซึ่งเธอไม่เคยรู้จักมาก่อน เดินทางมาเยี่ยมสามิเธอที่บ้านและนำ “ยาชูกำลัง” ที่ช่วยในเรื่องการเพิ่มสมรรถภาพทางเพศมาให้สามิเธอซึ่งตอนนั้นอายุมากแล้ว ในวันเดียวกันนั้น เพื่อนของสามิถูกตำรวจจับข้อหาเมียบ้าไว้ในครอบครอง และเมื่อสัมและสามิถูกจับด้วย เธอจึงทราบว่ายาชูกำลังที่วานั้น แท้จริงแล้วคือยาเสพติด สัมกล่าวว่า “ถ้าย้อนเวลากลับไปได้ หนูคงจะบอกแฟนว่าอย่าไปยุ่งกับเพื่อนของเขา เขาไว้ใจเพื่อนเขามาก และเราทั้งคู่ก็ไม่เคยคิดว่าเรื่องมันจะกลายเป็นแบบนี้”

สัมและกานดาบรรยายถึงเทคนิคต่างๆ ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้ในการสอบปากคำ โดยเล่าถึงความกดดันและการบังคับให้ลงนามในเอกสารคำรับสารภาพ สัมกล่าวว่า “ตำรวจบอกให้หนูเซ็นเอกสาร กระดาษเป็นปึกๆ เลยนะที่ต้องอ่าน คือคืนก่อนหน้าหนูก็นอนที่สถานีตำรวจ พอเขาบอกให้เซ็น หนูก็เซ็นไป เพราะอยากรกลับบ้าน”

กานดาซึ่งมีความรู้ระดับประถม 6 เล่าว่า “ก็ตำรวจบังคับให้เซ็น เขาบอกว่าเพราะเราคือเป็นเจ้าของบ้าน เพราะฉะนั้นเราต้องเซ็น ฉันเซ็นก็เพราะตำรวจสั่งให้เซ็น เจ้าหน้าที่ไม่ยอมให้ฉันติดต่อทนายถ้าฉันไม่เซ็นเอกสาร”

ก่อนหน้านี้ที่จะโดนจับ สัมและกานดาไม่เคยรู้จักโลกของยาเสพติดเลยแม้แต่น้อย ทั้งคู่เป็นคนธรรมดาทั่วไปที่เคารพและทำตามกฎหมายมาตลอดชีวิต แต่เพราะผู้ต้องขังทั้งสองคนมีการศึกษาน้อย และขาดประสบการณ์ชีวิต ซึ่งความไม่รู้และความไร้เดียงสา นี้ เป็นต้นเหตุที่ทำให้พวกเขาถูกล่อลวงและถูกแสวงประโยชน์ได้ง่าย (ทั้งโดยอาชญากรและตำรวจ) และนำพาให้พวกเขาต้องมาใช้ชีวิตในเรือนจำ

5. ความเคราะห์ร้าย

เส้นทางสู่เรือนจำที่มีที่มาจากความโชคร้ายพบเฉพาะในกลุ่มผู้ต้องขังชาย และอาจพอเทียบเคียงได้กับเรื่องราวของผู้ต้องขังหญิงในกลุ่มที่ 3 (ความไร้เดียงสาและการถูกหลอกลวง) โดยมีผู้ต้องขังชาย 2 คน (หรือร้อยละ 13) ที่มีเรื่องราวชีวิตในรูปแบบนี้ ผู้ต้องขังชายในกลุ่มนี้เคยมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนหรือกระทำผิดมาก่อน ดังนั้นจึงไม่อาจกล่าวได้ว่า พวกเขาไร้เดียงสาหรือไม่ทันคน ความผิดของพวกเขาไม่ได้เกิดขึ้นในบริบทที่เกี่ยวข้องกับคู่ครองคนรัก แต่เป็นเพราะผู้ต้องขังชายกลุ่มนี้ถูกหลอกลวงใช้โดยอาชญากร

“พิชิต” และ “เชาว์” คือผู้ต้องขังชายสองคนในกลุ่มนี้ ทั้งคู่เติบโตในครอบครัวที่มีฐานะยากจน และต้องออกจากโรงเรียนตั้งแต่อายุยังน้อย อย่างไรก็ตาม ทั้งคู่เล่าถึงชีวิตวัยเด็กในเชิงบวก และไม่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนในช่วงวัยรุ่น พิชิตและเชาว์แต่งงาน มีลูก และประกอบอาชีพสุจริตเพื่อหาเลี้ยงลูกและภรรยา ในช่วงชีวิตวัยทำงานนี้เองที่ทั้งคู่เริ่มรู้จักกับโลกของยาเสพติด เพราะในสังคมที่ทำงานของพวกเขามีเพื่อนร่วมงานที่เสพยาเสพติดเพื่อช่วยในการทำงาน

พิชิตทำงานเป็นพนักงานรักษาความปลอดภัย จึงจำเป็นต้องทำให้ตนเองรู้สึกตัวตื่นตลอดคืน เมื่อเพื่อนแนะนำให้เขาทดลองเสพยาบ้า ความรู้สึกของเขาตอนนั้นคือ “ผมแค่อยากรู้สึกตื่น เพื่อจะได้คอยดูนาย (นายของพิชิตชอบเที่ยวเตร่เวลากลางคืน) ก็เลยขอให้เพื่อนเอายามาให้” เชาว์ทำงานขับรถบรรทุกและอยู่ในสังคมที่เพื่อนในสายอาชีพเดียวกันมักใช้ยาเสพติดระหว่างการทำงานเพื่อช่วยให้ไม่หลับ เขาเองแม้ไม่ได้เสพยาเสพติด แต่ก็เข้าไปมีส่วนร่วมกับการชกต่อยในบางครั้ง เพราะฤทธิ์แอลกอฮอล์ จนเขาถูกจับและเคยเข้าคุกระหว่างรอการพิจารณาคดี อย่างไรก็ตาม เชาว์ไม่เคยถูกศาลตัดสินว่ามีความผิด จนกระทั่งในคดีนี้

พิชิตและเชาว์ต้องเขามาอยู่ในคุกเพราะเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของผู้อื่น ทั้งคู่ต้องการเพียงช่วยเหลือเพื่อน ความผิดของเชาว์เกิดขึ้นจากการที่เขารับที่จะขับรถตู้ของเพื่อน ซึ่งเขารู้จักตอนเข้าคุกเพื่อไปยังกรุงเทพฯ โดยที่เขามาทราบระหว่างทางว่ารถคันดังกล่าว มียาเสพติดซุกซ่อนอยู่ ตอนเชาว์ทราบเรื่อง เขารู้สึก “กลัวนะ เพราะเขาเป็นคนค้ายา เขาจะฆ่าผมหรือเปล่านั้นไม่รู้ เพราะผมไปรู้เรื่องเขาแล้ว และเขาก็เสนอเงินมาสองหมื่น ผมคิดว่าเขาเอาเงินไปช่วยที่บ้าน”

ส่วนพิชิตนั้นถูกจับเพราะเขาแนะนำให้เพื่อนที่โทรมาถามหาแหล่งซื้อขายเสพติดได้ รู้จักกับพ่อค้ายา โดยที่พิชิตไม่รู้ว่านั้นคือการล่อจับของตำรวจ เขากล่าวว่า “ผมไม่เคยขายยา ผมมีเงินพอใช้อยู่แล้ว ตอนนั้นแค่อยากจะช่วยเพื่อน นั่นคือเหตุผลที่ทำให้ผมถึงมาโดนจับ”

6. การแสดงอำนาจความเป็นชาย

เส้นทางสู่เรือนจำที่มาจากความเป็นชายนั้น พบในผู้ต้องขังชาย 2 ราย (หรือร้อยละ 13) โดยผู้ต้องขังชายในกลุ่มนี้เติบโตขึ้นในครอบครัวที่มีรายได้น้อยและมีช่วงวัยเด็กที่เลวร้าย (อาทิ การสูญเสียมารดา อยู่กับบิดาที่ใช้ความรุนแรง หรือมีบิดามารดาที่ติดยาเสพติด) อย่างไรก็ตาม แม้จะมีประสบการณ์ที่ไม่ดีนักในช่วงวัยเด็ก พวกเขาเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่ประสบความสำเร็จ ในหน้าที่การงาน มีงานที่ดี และได้ค่าตอบแทนสูง ผู้ต้องขังชายในกลุ่มนี้ไม่เคยมีประวัติ การกระทำความผิดมาก่อน และไม่เคยเสพติดหรือแม้แต่ทดลองใช้ติดยาเสพติดเลยทั้งชีวิต แต่ชีวิตพวกเขากลับพลิกผันเมื่อเข้ามาพัวพันกับการค้ายาเสพติด ด้วยเหตุผลเพราะอยากได้ ทรัพย์สินเงินทองที่มากขึ้น มีชีวิตความเป็นอยู่ที่สบาย และมีสถานะทางสังคมที่สูงขึ้น โดยผู้ต้องขังชายกลุ่มนี้มองว่า การสร้างความมั่งคั่งและครอบครองในสิ่งที่ผู้ชายควรจะมีนั้น สามารถสำเร็จได้โดยการขายยาเสพติด

“อาทิตย์” ผู้ชายคนแรกในกลุ่มนี้ เป็นนักฟุตบอลมืออาชีพที่มีรายได้มากกว่า 47,000 บาท ต่อสัปดาห์ ซึ่งมากเกินไปที่เขาจะนำมาใช้ดูแลพ่อแม่และพี่น้องของเขา แต่ อาทิตย์กลับตัดสินใจขายยาด้วยเหตุผลว่า “คือผมแข่งกับเพื่อน เพื่อนมีอะไรเราก็อยากมีอย่าง นั้น กลายเป็นเงินที่เราหามาไม่พอ เพราะเราต้องเอาไปแต่งรถ แต่งบ้าน แต่งคอนโด ต้องการย้ายที่อยู่ใหม่บ่อยๆ... เพื่อนๆ มีอะไร ผมก็อยากจะมีแบบเขาบ้าง เพื่อนใส่ทองเส้น ใหญ่ ผมก็อยากจะมีแบบนั้นบ้าง” อาทิตย์ส่งเงินที่ได้จากการเตะบอลให้กับครอบครัว และ ใช้เงินที่ได้จากการขายยากับ “...เที่ยวกลางคืน ไปกินเหล้ากับเพื่อน และไปซื้ออะไหล่รถมา ทำรถหรือซื้อรถใหม่ขายรถเก่าและก็ซื้ออยู่อย่างนี้ไปมาๆ” อาทิตย์เล่าว่าเขาซื้อมอเตอร์ไซค์ ใหม่ทุกเดือน และกล่าวถึงความคิดของเขาในขณะนั้นว่า เขาต้องใช้ความพยายามมากกว่า คนอื่น ในการแข่งขันกับเพื่อนในกลุ่ม เนื่องจากตัวเขาเองไม่ได้มาจากครอบครัวที่มีฐานะ ร่ำรวย ขณะที่เพื่อนๆ ของเขาสามารถขอเงินจากที่บ้านมาใช้จ่ายและซื้อสิ่งของต่างๆ อาทิตย์จำเป็นต้องขายยาเสพติดเพื่อรักษาสถานะทางสังคมและการเงินของตัวเองไม่ให้ ด้อยไปกว่าเพื่อนคนอื่น

“นิรันดร์” จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีการงานที่ดี เขาเล่าว่าเงินเดือนที่ได้นั้นเพียงพอสำหรับการใช้จ่าย ตอนที่นิรันดร์อายุ 25 ปี เขาได้คบหากับแฟนคนแรกและคนเดียวของเขา เขาเป็นคนเพื่อนน้อย และทุ่มเทเวลาส่วนใหญ่ไปกับการทำงานเลี้ยงดูแฟนและลูกของเธอ ในขณะนั้นอำนาจความเป็นชายของเขาได้เริ่มก่อตัวขึ้นจากบทบาทหน้าที่ของเขา ในฐานะผู้นำและผู้หาเลี้ยงครอบครัว ไม่กี่ปีต่อมา แฟนของนิรันดร์ได้นอกใจเขาไปคบกับผู้ชายอีกคนหนึ่งที่นิรันดร์อธิบายว่า *“ผู้ชายคนนั้นผมทราบว่า... เป็นเพลย์บอยด้วย ชายยอดเยี่ยม”* การทอดทิ้งไปของคนรักในครั้งนั้นทำให้เขารู้สึกโศกเศร้า แม้นิรันดร์จะพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวแล้วก็ไม่เป็นผล เขาเล่าว่า *“ทีแรกก็ให้อภัย ให้เขากลับมาอยู่กับเราใหม่ แต่เขาก็ไม่อยู่ รู้สึกเสียใจมาก”* การเผชิญกับสถานการณ์ที่คนรักจากไปอยู่กับชายอื่นที่มีพฤติกรรมเจ้าชู้และฝ่าฝืนกฎหมาย ท้าทายต่อบทบาทผู้นำครอบครัว รวมทั้งอำนาจความเป็นชายและความภาคภูมิใจที่นิรันดร์เคยมี ในเวลาไม่กี่เดือนต่อมา เขาจึงตัดสินใจผันตัวเองเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับวงการค้ายาเสพติด และเริ่มมีพฤติกรรมเจ้าชู้ เมื่อไม่สามารถสร้างตัวตนความเป็นชายได้บนพื้นฐานของการมีครอบครัวและคนรักที่ดีได้ นิรันดร์จึงก่อร่างอำนาจความเป็นชายในรูปแบบใหม่ในบทบาทของพ่อค้ายาที่รู้วิธีหารายได้จำนวนมาก เขากล่าวถึงจุดเปลี่ยนในชีวิตว่า มันคือช่วงที่แยกทางจากคนรัก เพราะ *“ก็เหงา เราก็รักเขามาก เราไม่มีใครอยู่ใกล้ซิด.. อยู่กับแฟน ผมไม่ยุ่งอะไรสักอย่าง ทำงานหาเงินให้ครอบครัวอย่างเดียว”*

นิรันดร์ใช้เงินที่ได้จากการค้ายาเสพติดไปกับการเที่ยวเตร่และการใช้จ่ายทั่วไป เขาเคยถูกจับและรับโทษจำคุกแล้วในคดีก่อนหน้านี้ หลังออกจากคุกเขามีโอกาสได้เข้าร่วมโครงการคืนคนดีสู่สังคม และได้ทำงานที่สำนักงานคุมประพฤติได้ 7 เดือน ก็กระทำความผิดซ้ำอีก เพราะ *“ตอนทำงานคุมประพฤติ เพื่อนที่ออกจากเรือนจำก็รู้จักกันเยอะ เขาก็ถามว่ามียาบ้างไหม บางทีเขาก็เอามาให้”* จนเข้ามาอยู่ในเรือนจำเป็นครั้งที่สอง เมื่อถามถึงปัจจัยที่อาจมาหยุดเขาไม่ให้กระทำความผิดซ้ำ นิรันดร์กล่าวว่า *“ผมว่าน่าจะเป็นภรรยา ถ้าเป็นตัวเป็นตนก็น่าจะหยุด”*

บทสรุป และการวิเคราะห์

การศึกษาวิจัยนี้ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพตามแนวสตรีนิยม (feminist pathways approach) เพื่อทำความเข้าใจเส้นทางสู่เรือนจำของผู้ต้องขังหญิงและชายในคดียาเสพติด กล่าวโดยรวมแล้ว ผลการวิจัยนี้สะท้อนความคล้ายคลึงและความแตกต่างในวิถีทางสู่การกระทำ ความผิดของทั้งสองกลุ่ม ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทั้งกลุ่มผู้ต้องขังหญิงและชาย ได้แก่ ช่วงวัยเด็ก ที่เลวร้าย การคบหาเพื่อนเกเร การติดยาเสพติด และภาระทางการเงินในการดูแลครอบครัว อย่างไรก็ตาม ภูมิหลังของผู้ต้องขังหญิงต่างจากผู้ต้องขังชายตรงที่ผู้ต้องขังหญิงมีแนวโน้มสูงกว่าที่จะมีบุตร เคยทำงานในธุรกิจการค้าบริการทางเพศ มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคูครองคนรัก ที่มีพฤติกรรมนอกกลุ่มนอกทาง และมักเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดผ่านการแนะนำหรือชักจูงของคนรัก นอกจากนี้ ผู้ต้องขังหญิงจำนวนหนึ่งเคยเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัว และมีแนวโน้มน้อยกว่าผู้ต้องขังชายที่จะมีนายความในชั้นศาล

ภูมิหลังการกระทำผิดของผู้ต้องขังชายมักซับซ้อน และแตกต่างกับผู้ต้องขังหญิง ในแง่ที่ว่า ผู้ต้องขังชายส่วนใหญ่มีปัญหาการเสพยาเสพติดมากกว่า และมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงที่สูงกว่าผู้หญิง นอกจากนี้ ในขั้นตอนการสืบสวนสอบสวนในชั้น ตำรวจ ผู้ต้องขังชายมีแนวโน้มสูงกว่าผู้ต้องขังหญิงที่จะถูกกระทำรุนแรงหรือถูกทำร้ายร่างกาย

ในการศึกษาวิจัยนี้พบว่า เส้นทางสู่การกระทำผิดที่พบบ่อยเป็นอันดับต้นๆ ในกลุ่มผู้ต้องขังหญิงและชาย (หรือคิดเป็นร้อยละ 64 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด) มาจากปัจจัยสำคัญสองประการคือ **อิทธิพลจากประสบการณ์ที่เลวร้ายในวัยเด็ก** และการคบหาสมาคมกับเพื่อนที่มีพฤติกรรมนอกกลุ่มนอกทาง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Daly (1994) ในมิติของผู้กระทำผิดที่มีวิถีชีวิตก่อนเข้าเรือนจำ “แบบที่ใช้ชีวิตบนท้องถนน” (street pathway)

ซึ่งผู้กระทำผิดกลุ่มนี้อาจจะถูก 1. ผลักไสโดยครอบครัวที่มีปัญหา และหันเข้าหากลุ่มเพื่อนที่ชักจูงไปสู่การใช้ยาเสพติด หรือ 2. ถูกดึงดูดโดยกลุ่มเพื่อนให้ออกจากครอบครัวที่มีผู้ปกครองที่ตามใจ และเข้าสู่ชีวิตที่ตื่นเต้น สนุกสนาน และมีเงินมากมายที่ได้จากการขายยา ผู้ต้องขังสองกลุ่มนี้มักมีประวัติการติดยาเสพติด และมีพฤติกรรมเกเร อย่างไรก็ดี ข้อค้นพบในงานวิจัยนี้แตกต่างจากแนวคิดตะวันตกของ Daly ตรงที่ ในบริบทสังคมไทยอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมเกเร และการที่พ่อแม่ปล่อยลูกใช้ชีวิตตามอำเภอใจจนเกินไป มีบทบาทสำคัญมาก และอาจนำไปสู่พฤติกรรมการกระทำความผิดได้

ที่ผ่านมา นักอาชญาวิทยาแนวสตรีนิยมไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนต่อการกระทำความผิดของผู้หญิงมากนัก และนั่นอาจเป็นเพราะงานวิจัยส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในประเทศตะวันตก มักศึกษากรณีความผิดหลายประเภทในการวิจัยเดียวกัน ทำให้ยากต่อการทำความเข้าใจเส้นทางชีวิตของผู้กระทำผิดในคดีแต่ละประเภท การศึกษาวิจัยโดย Shechory et.al's (2011) ในประเทศอิสราเอล เปรียบเทียบเส้นทางของการกระทำความผิด โดยแยกแต่ละประเภทคดี งานวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ผู้กระทำผิดคดียาเสพติดมักเคยถูกกระทำรุนแรงในวัยเด็ก มีปัญหาในครอบครัว เริ่มใช้ยาเพราะการชักจูงของกลุ่มเพื่อน ซึ่งข้อค้นพบของ Shechory et.al's (2011) สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยชิ้นนี้

หากพิจารณางานวิจัยอื่นๆ ที่นอกเหนือบริบทการศึกษาแนวสตรีนิยมเกี่ยวกับการกระทำผิดของผู้หญิงแล้วจะพบว่า ประเด็นเรื่องประสบการณ์ช่วงวัยเด็กที่เลวร้าย การเลี้ยงลูกที่หย่อนยานไร้ความเข้มงวด (overly permissive parenting) และอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนนั้น ถูกกล่าวถึงอย่างมากในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องยาเสพติด ในฐานะปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการทดลองใช้ยาเสพติด การเสพและติดยาเสพติดของผู้ชายและผู้หญิงในประเทศต่างๆ ทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย (Kaplan et.al., 1984; Dishion et.al., 1995; Rodgers-Farmer, 2000; Evans, et.al., 2002; Svensson, 2003; Brecht, et.al., 2004; ; Ennett, et.al., 2006; Assanangkornchai, et. al., 2007; Messina, et.al., 2007; Sherman, et.al., 2008; Kiesner et.al., 2010; Latimore, et.al., 2011; Lee, 2011; Bowles et.al., 2012; Cohen, 2014)

อย่างไรก็ดี การศึกษาวิจัยนี้พบความแตกต่างทางเพศภาวะที่ปรากฏบนเส้นทางสู่เรือนจำในกลุ่ม **ประสบการณ์ที่เลวร้ายในวัยเด็ก และการคบหาสมาคมกับเพื่อนที่มีพฤติกรรมนอกกลุ่มนอกทาง** โดยผู้ต้องขังหญิงจำนวนหนึ่งในกลุ่มนี้เคยตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัว ในขณะที่ปัญหานี้ไม่พบในกลุ่มผู้ต้องขังชาย นอกจากนี้ ผู้ต้องขังหญิงมักจะเสพยาหรือขายยาเสพติดร่วมกับแฟนหรือคูครอง อย่างไรก็ตาม จากข้อค้นพบของงานวิจัยนี้ ไม่อาจกล่าวได้ว่าผู้ต้องขังหญิงทุกคนเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการค้ายาเสพติดเพราะความไม่รู้ อ่อนต่อโลก ถูกหลอก หรือโดนบังคับโดยคนรัก แต่ผู้หญิงในกลุ่มนี้การกระทำความผิดด้วยความเต็มใจ โดยกระทำร่วมกับคนรัก การเริ่มต้นเสพยาเสพติดของพวกเธอมักมาจากการแนะนำโดยเพื่อน และพวกเธอเลือกที่จะคบหากับผู้ชายที่สามารถสนับสนุน (แทนที่จะยับยั้ง) พฤติกรรมการเสพยาเสพติดของพวกเธอได้ ข้อค้นพบนี้สนับสนุนโดยงานวิจัยนอกบริบทการศึกษาการกระทำความผิดของผู้หญิงแนวสตรีนิยม อาทิ Bryant and Treloar (2007:291) ที่กล่าวว่า “สำหรับผู้หญิงที่ชื่นชอบที่จะทดลองยาเสพติดแบบต่างๆ นั้น การคบกับแฟนที่เสพยาถือเป็นการสร้างโอกาสให้พวกเธอได้ทำในสิ่งที่ต้องการ ดังนั้น มันชัดเจนว่าคูครองคนรักมีบทบาทในพฤติกรรมการใช้ยาของผู้หญิง แต่เราก็ไม่ควรด่วนสรุปว่า ผู้หญิงถูกชักจูงเข้าไปในแวดวงการใช้ยาเสพติดเพราะคูครองคนรัก”

เส้นทางสู่เรือนจำที่มีเหตุมาจากการกระตุนเร้าทาง**เศรษฐกิจ** เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่พบบ่อยเป็นอันดับสาม โดยมีสัดส่วนของผู้หญิงและผู้ชายที่ใกล้เคียงกัน เส้นทางกระทำความผิดรูปแบบนี้มีความใกล้เคียงกับข้อค้นพบของ Daly ในกลุ่มอื่นๆ (หรือ Other) โดยผู้กระทำความผิดเกือบทุกรายในกลุ่มนี้ ทำผิดเพราะความจำเป็นทางเศรษฐกิจ ยกเว้นหนึ่งคนที่กระทำความผิดเพราะความอยากมีอยากได้

นอกเหนือจากเส้นทางสู่เรือนจำแบบทั่วไป (ที่ใช้ได้กับทั้งผู้หญิงและผู้ชาย) แล้ว การศึกษาวิจัยนี้ยังพบเส้นทางสู่เรือนจำที่มีลักษณะจำเพาะและปรากฏในกลุ่มผู้ต้องขังหญิงหรือผู้ต้องขังชายเท่านั้น จำนวน 3 กลุ่ม ดังนี้ 1) **ความไร้เตียงสาและการถูกหลอกหลวง** 2) **ความเคร่งครัดร้าย** และ 3) **การแสดงอำนาจความเป็นชาย** โดยในกลุ่มที่ 1) นั้น ปรากฏเฉพาะในผู้ต้องขังหญิงจำนวนสองราย ซึ่งพวกเธอมีการศึกษาน้อย ไม่รู้เท่าทันคนอื่น และไม่เคยสัมผัสโลกของยาเสพติดเลยก่อนหน้าที่จะโดนจับ ความอ่อนต่อโลกทำให้พวกเธอถูกชักจูงสู่การกระทำความผิดได้ง่าย และมีความเสี่ยงสูงที่จะได้รับการปฏิบัติมิชอบในชั้นตำรวจ เส้นทางชีวิตของผู้ต้องขังหญิงกลุ่มนี้อาจพอเทียบเคียงได้กับข้อค้นพบของ Daly ในกลุ่ม *กลุ่มผู้หญิงที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด (Drug Connected Women)*

เส้นทางสู่เรือนจำในกลุ่มที่ 2) และ 3) ปรากฏเฉพาะผู้ต้องขังชายเท่านั้น คล้ายคลึงกับแนวคิดของ Daly เกี่ยวกับ *กลุ่มผู้ชายเคราะห์ร้าย (bad luck men)* ที่บังเอิญอยู่ผิดที่ผิดเวลา หรือโดนกลั่นแกล้งโดยผู้ชายคนอื่น และ *กลุ่มผู้ชายชอบความท้าทาย (masculine gaming)* ที่เห็นว่าอาชญากรรมเป็นเรื่องสนุก โดยกระทำความผิดเพื่อแสดงอำนาจความเป็นชาย และใช้เงินที่ได้จากการก่ออาชญากรรมเพื่อสร้างการยอมรับ นับตั้งแต่งานวิจัยของ Daly ก็มีการศึกษาวิจัยอื่นๆ เกี่ยวกับความเชื่อมโยงระหว่างเพศภาวะและการกระทำผิดของผู้ชายที่บ่งชี้ว่า การกระทำผิดคดีอาชญากรรมเป็นวิธีการหนึ่งในการแสดงออกถึงความเป็นชาย (Collison, 1996; Sanders, 2011)

นอกจากนี้ ข้อค้นพบของการศึกษาวิจัยชิ้นนี้ ยังสอดคล้องกับผลงานวิชาการอื่นๆ เกี่ยวกับเส้นทางการกระทำผิดของผู้หญิงในประเทศอื่นๆ (นอกเหนือจากประเทศตะวันตก) ที่มีกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้หญิงล้วน ปัจจัยที่พบบ่อยซึ่งนำพาผู้หญิงในประเทศต่างๆ รวมทั้งประเทศไทย ให้เข้าสู่การถูกจำคุก ได้แก่ ปัญหาชีวิต ภาระการหาเลี้ยงครอบครัว ความสัมพันธ์กับคนรัก กระบวนการยุติธรรมที่ไม่โปร่งใสและไม่ยุติธรรม รวมถึงการขาดทุนความในชั้นศาล (Kim et al. 2007; Berko et al. 2010; Cherukuri et al., 2009; Artz, et al., 2012; Havon et al. 2012a; Havon et al. 2012b; Khalid and Khan 2013; Shen 2015 Shechory et al. 2011; Maghsoudi et al., 2017)

ส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัยนี้พบว่า นอกเหนือจากกลุ่มผู้หญิงที่ถูกจับเพราะความไร้เดียงสาแล้ว ยังมีผู้ต้องขังหญิงจำนวนหนึ่งถูกจับเพราะมียาเสพติดไว้ในครอบครอง โดยในความเป็นจริงแล้ว พวกเขามีไว้เพื่อใช้ส่วนตัวจริง ดังนั้น ข้อค้นพบของงานวิจัยนี้จึงไม่ได้สะท้อนข้อสรุปของ Havanon et al.'s (2012b) ที่กล่าวว่า ลักษณะการกระทำความผิดของผู้หญิงนั้น มักมีความรุนแรงน้อยและเกิดขึ้นในบริบทที่นอกเหนือจากความควบคุมของพวกเธอ ทั้งนี้ ความแตกต่างของข้อค้นพบดังกล่าว อาจเป็นผลมาจากวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงที่ใช้ใน Havanon et al.'s (2012b)

การศึกษาวิจัยแนวสตรีวิทยาเกี่ยวกับเส้นทางการกระทำผิดกับอิทธิพลทางเพศภาวะ (gendered pathways to criminalization) ในยุคหลัง Daly (1994) มักให้ความสนใจเกี่ยวกับกลุ่มผู้กระทำความผิดหญิงเท่านั้น ในขณะที่อาชญาวิทยาสายหลักก็ยังคงให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้กระทำความผิดชายทั่วไป ทำให้ผู้ชายที่ได้รับอิทธิพลจากเพศภาวะในการกระทำความผิดเป็นประเด็นที่ยังไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร (Messerschmidt, 1993: 15)

ด้วยเหตุดังกล่าว การศึกษาวิจัยฉบับนี้จึงมุ่งนำเสนอความเกี่ยวพันกันระหว่างเรื่องเพศภาวะและการกระทำความผิด ตลอดจนเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจด้านอาชญาวิทยาในมุมมองเชิงเปรียบเทียบ เกี่ยวกับเส้นทางสู่เรือนจำของผู้หญิงและผู้ชายในบริบทของประเทศไทย โดยผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายและพัฒนาแนวทางการปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและกลุ่มเพื่อน การจัดการกับปัญหาพื้นฐานเรื่องความยากจน

อย่างไรก็ดี การศึกษาวิจัยนี้มีข้อจำกัดเนื่องด้วยขนาดกลุ่มประชากรในการศึกษามีขนาดเล็ก และครอบคลุมเฉพาะคดียาเสพติดในฐานความผิดเกี่ยวกับการจำหน่ายและการครอบครองเพื่อจำหน่าย ซึ่งเกิดขึ้นภายในราชอาณาจักรไทยเท่านั้น ดังนั้น การศึกษาวิจัยในอนาคตจึงอาจจะพิจารณาใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ขึ้น โดยอาจครอบคลุมคดีความผิดคดียาเสพติดในฐานอื่นๆ อาทิ การผลิต และการนำเข้าหรือส่งออกนอกราชอาณาจักร ตลอดจนศึกษาเกี่ยวกับเส้นทางสู่เรือนจำของผู้ต้องขังหญิงและชายในฐานความผิดอื่นนอกเหนือจากคดียาเสพติด เพื่อยกระดับความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติชีวิตและภูมิหลัง ที่มาของผู้ต้องขังในประเทศไทยให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

Artz, L., Hoffman-Wanderer, Y., & Moulton K (2012) *Hard time(s): Women's pathways to crime and incarceration*. Cape Town: University of Cape Town.

Berko, A., Erez, E., & Globokar, J.L. (2010). Gender, crime and terrorism. *British Journal of Criminology*, 50, 670-689.

Bloom, B., Owen, B., & Covington, S. (2004). Women offenders and the gendered effects of public policy. *Review of Policy Research*, 21(1), 31-48.

Bryant, J., Treloar, C. (2006). The gendered context of initiation to injecting drug use: Evidence for Women as Active Initiates. *Drug and Alcohol Review*, 26, 287-293.

Bowles, M.A., Dehart, D., & Reid-Webb, J. (2012). Family influences on female offenders' substance use: The role of adverse childhood events among incarcerated women. *Journal of Family Violence*, 27, 681-686.

Brecht, M., O'Brien, A., von Mayrhauser, C., & Anglin, M. D. (2003). Methamphetamine use behaviors and gender differences. *Addictive Behaviors*, 29, 89-106.

Byrne, C.F., Trew, K.J. (2008). Pathways through crime: The development of crime and desistance in accounts of men and women offenders. *The Howard Journal*, 47(3), 238-258.

- Cherukuri, S., Britton, D.M., & Subramaniam, M. (2009) Between life and death: women in an Indian state prison. *Feminist Criminology*, 4(3), 252-274.
- Chulathida, C., Manaboriboon, B. (2012). Stimulant methamphetamine and dextromethorphan use amongst Thai adolescents: Implications for health of women and children. *Journal of Medical Toxicology*, 8, 291-294.
- Cohen, A. (2014). Crazy for ya ba: Methamphetamine use among northern Thai youth. *International Journal of Drug Policy*, 25, 776-782.
- Collison, M. (1996). In search of the high life: Drugs, crime, masculinities and consumption. *British Journal of Criminology*, 36(3), 428-444.
- Daly, K. (1994). *Gender, crime and punishment*. New Haven: Yale University Press.
- Davino, K.M. (2002). Women's perceptions of the prison environment: When prison 'is the safest place I've ever been'. *Psychology of Women Quarterly*, 26, 351-359.
- Dehart, D.D. (2008). Pathways to prison: Impact of victimization in the lives of incarcerated women. *Violence Against Women*, 14(2), 1362-1381.
- Department of Corrections of Thailand (2016). *National Prison Statistics*. Available at: http://www.correct.go.th/stat102/display/select_date_user.php
- Dishion, T.J., Capaldi, D., Spracklen, K.M., & Li, F. (1995). Peer ecology of male adolescent drug use. *Development and Psychopathology*, 7, 803-824.
- Ennett, S.T., Bauman, K.E., Hussong, A., Faris, R., Foshee, V., Cai, L., & DuRant, R.H. (2006). The peer context of adolescent substance use: Findings from social network analysis. *Journal of Research on Adolescence*, 16(2), 159-186.

- Evans, R.D., Forsyth, C.J., & Gauthier, D.K. (2002). Gendered pathways into and experiences within crack cultures outside of the inner City. *Deviant Behavior: An Interdisciplinary Journal*, 23, 483-510.
- Gueta, K., Chen, G. (2016). Men and women inmates' accounts of their pathways to crime: A gender analysis. *Deviant Behavior*, 37(12), 1459-1472.
- Halsey, M. (2008). Pathways into prison: Biographies, crimes and punishment. *Current Issues in Criminal Justice*, 20(1), 95-110.
- Havanon, N., Jeradechakul, P., Wathanotai, T., Ratanarojsakul, P., & Sankatiprapa, K. (2012a). *Lives of forgotten people: Narratives of women in prison*. Bangkok: Office of the Affairs Under the Royal Initiatives of HRH Princess Bajrakitiyabha.
- Havanon, N., Jeradechakul, P., Wathanotai, T., Paungswad, G., & Sintunava, J. (2012b). *Testimonies of women convicted of drug-related offences*. Bangkok: Office of the Affairs Under the Royal Initiatives of HRH Princess Bajrakitiyabha.
- Hayashi, K., Lianping, T., Csete, J., Kaplan, K., Suwannawong, P., Wood, E., & Kerr, T. (2013). Reports of police beating and associated harms among people who inject drugs in Bangkok, Thailand: A serial cross-sectional study. *BMC Public Health*, 13, 733-739.
- Jeffries, S. (2014). The imprisonment of women in Southeast Asia: Trends, patterns, comparisons and the need for further research. *Asian Journal of Criminology*, 9(4), 253-269.

- Jeffries, S., Chuenurah, C. (2016). Gender and imprisonment in Thailand: Exploring the trends and understanding the drivers. *International Journal of Law, Crime and Justice*, 45, 75-102.
- Jones, N.J., Brown, S.L., Wanamaker, K.A., & Greiner, L.E. (2014). A quantitative exploration of gendered pathways to crime in a sample of male and female juvenile offenders. *Feminist Criminology*, 9(2), 113-136.
- Kaplan, H.B., Martin, S.S., & Robbins, C. (1984). Pathways to adolescent drug use: Self-derogation, peer influence, weakening of social controls and early substance use. *Journal of Health and Social Behavior*, 25(3), 270-289.
- Khalid, A., Khan, N. (2013). Pathways of women prisoners to jail in Pakistan. *Health Promotion Perspectives*, 3(1), 31-35.
- Kiesner, J., Poulin, F., & Dishion, T.J. (2010). Adolescent substance use with friends: Moderating and mediating effects of parental monitoring and peer activity context. *Merrill-Palmer Quarterly*, 56(4), 529-556.
- Kim, B., Gerber, J., & Kim, Y. (2007). Characteristics of incarcerated women in South Korea who killed their spouses: A feminist and age-graded theory of informal social control analysis. *The Southwest Journal of Criminal Justice*, 4(1), 39-57.
- Latimore, A.D., Rudolph, A., German, D., Sherman, S.G., Sirojnj, B., Aramrattana, A., & Celentano, D.D. (2011). Predictors of incident and recurrent participation in the sale or delivery of drugs for profit amongst young methamphetamine users in Chiang Mai Province, Thailand, 2005-2006. *International Journal of Drug Policy*, 22, 259-266.

- Lee, J. (2011). The influence of parent-adolescent relationship quality, parental monitoring, and peer substance use on substance use in South Korean high school students: Using latent growth curve modelling. *Health Education Journal*, 71(4), 505-515.
- Lynch, S.M., DeHart, D.D., Belknap, J., & Green, B.L. (2012). *Women's pathways to jail: The roles and intersections of serious mental illness and trauma*. Washington: Bureau of Justice Assistance.
- Messina, M., Grella, C., Burdon, W., & Prendergast, M. (2007). Childhood adverse events and current traumatic distress: A comparison of men and women drug-dependent prisoners. *Criminal Justice and Behavior*, 34(11), 1385-1401.
- Owen, B., Wells, J., & Pollock, J. (2017). *In search of safety: Confronting inequality in women's imprisonment*. Oakland: University of California Press.
- Rodgers-Farmer, A.Y. (2000). Parental monitoring and peer group association: Their influence on adolescent substance use. *Journal of Social Service Research*, 27(2), 1-18.
- Salisbury, E.J., Van Voorhis, P. (2009). Gendered pathways: a quantitative investigation of women probationers' paths to incarceration. *Criminal Justice and Behavior*, 36(6), 541-566.
- Sanders, J.M. (2011). Coming of age: How adolescent boys construct masculinities via substance use, juvenile delinquency, and recreation. *Journal of Ethnicity in Substance Abuse*, 10(1), 48-70.
- Svensson, R. (2003). Gender differences in adolescent drug use: The impact of parental monitoring and peer deviance. *Youth and Society*, 34(3), 300-329.

- Shechory, M., Perry, G., & Addad, M. (2011) Pathways to women's crime: differences among women convicted of drug, violence and fraud offenses. *The Journal of Social Psychology*, 151, 399-416.
- Shen A (2015) *Offending women in contemporary China: Gender and pathways to crime*. London: Palgrave.
- Sherman, S.G., German, D., Siroj, B., Thompson, N., Aramrattana, A., & Celntano, D.D. (2008). Initiation of methamphetamine use among young Thai drug users: A qualitative study. *Journal of Adolescent Health*, 42, 36-42.
- Simpson, S.S., Yahner, J.L., & Dugan, L. (2008) Understanding women's pathways to jail: analysing the lives of incarcerated women. *The Australian and New Zealand Journal of Criminology* 41(1), 84-108.
- Stalans, L.J. (2009). Women's offending behavior: evidence-based review of gender differences and gender responsive programs. *Victims and Offenders*, 4(4), 405-411.
- Wattanaporn, K.A., Holtfreter, K. (2014). The impact of feminist pathways research on gender-responsive policy and practice. *Feminist Criminology*, 9(3), 191-207.
- White K (2007) Women in federal prison: pathways in, programs out. *William and Mary Journal of Women and the Law* 14: 305-318.

